

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

2 MAJ 1969

Poštšina plačana v gotovini

MALI OGLASI

Odprl sem preparatorsko delavnico v Tolminu, Rutarjeva ul. 1. Za naročila se priporočam, Boris Komac.

Imam kratkodlakega istrijanca, ki se je januarja letos zatekel k meni. Pes je velik, zleknjen, brez konice repa. Slavko Škoda, Fužina 4, p. Zagradec

Prodam resasto terierko, staro 3 leta, z odlično oceno (prvak Ljubljane za leto 1968), po ugodni ceni. Andrej Tolazzi, Dol. Logatec 34.

Prodam originalno vezane letnike »Lovca« od 1920 do 1938. Anton Verbič, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št.1.

Prodam 4 mesece staro psičko — posavski gonič. Anton Andlovic, Gradišče pri Vipavi 18.

Prodam mavzerico 8×57 v zelo dobrem stanju. Ing. Alojz Mikolič, Spodnje Poljčane 32, p. Poljčane.

Prodam novo malokalibrsko puško z daljnogledom Variable 3—7×20 in borkarico z menjalnimi cevmi 16/16, 16/7×57 R, znamke Zbrojevka. Vet. F. Malovrh, Kranj, Nartnikova 6 — Labore.

Prodam dve psici, ostrodlaki lovski terierki, stari po 8 mesecev. Albert Ogris, Zg. Legen 45, p. Slovenj Gradec.

Prodam čistokrvno psico — balkanski gonič, staro dve leti, vpeljana v lov. Franc Esih, Šentvid 15, p. Grobelno.

Prodam tri psičke, lovske terierke, stare po 7 mesecev, čistokrvne, odličnih prednikov. Martin Miklavžina, Velenje, Tomšičeva 24.

Naprodaj resasti ptičar, 11 mesecev star, vpisan v rodovnik in register mladih. Sušteršič, Radovljica, Gorenjska cesta 23.

Prodam Mauser repetirko, kal. 7×57, novo, z daljnogledom ali brez. Ivan Bohinc, puškar, Mišače, p. Kamna gorica.

Prodam psički (balkanski gonič) 10 mesecev stari. Janez Cerar, Trnjava 21, p. Lukovica.

Prodam češko dvocevko 12×12 in lovski karabin 8×57 — orožje novo, nerabljeno. Boris Tancar, Jesenice na Gorenjskem, Titova 27.

TRGOVINA LOVSKEGA OROŽJA

GIANNELLA

TRST

Via C. Battisti 8 (blizu Stande)

Via B. Cellini 2 (blizu železniške postaje)

Velika izbira artiklov za lov, ribolov, podvodni šport in podobno.

Orožje znamk Beretta, Franchi, Breda in Zanardini

MEDNARODNO RAZSTAVO PSOV VSEH PASEM 31. maja in 1. junija 1969 priredi na Mariborskem sejmu, Maribor, Kneza Koclja ulica, Klub za vzrejo športnih in službenih psov Maribor.

Razstava je priznana od Fédération Cynologique Internationale (F.C.I.).

Razstava lovskih psov vseh pasem bo v soboto, 31. maja, razstava psov vseh drugih pasem pa v nedeljo, 1. junija.

Podeljeni bodo naslovi: CACIB, CAC (Kandidatura za prvaka Jugoslavije), Prvak Slovenije 1969, Prvak Maribora 1969 in Mladinski prvak Maribora 1969. Skrajni rok za prijavo udeležbe kakor tudi za sodelovanje pripravnikov je do 10. maja 1969 na naslov: Klub za vzrejo športnih in službenih psov, Maribor, Prešernova 26.

POJASNILO GLEDE PREJEMANJA »LOVCA«

Precejšnje število članov LD je — podobno kot prejšnja leta — prejelo 1. številko »Lovca« 1969/70 z zamudo, ker tudi letos nismo pravočasno prejeli članskih seznamov. Obrazce — seznam članov — smo razposlali LZ še pred koncem januarja t.l. Rok za dostavo izpolnjenih obrazcev je bil do 10. marca t.l., to zato, da bi lahko do 1. aprila, ko je prva številka izšla, napisali ca. 14.000 naslovov in jih oddali v tiskarno.

Ker še do 20. marca nismo imeli točnega števila članov, tudi nismo mogli določiti ustrezne naklade našega glasila, ampak samo približno. Naklada vsake številke »Lovca« se določi namreč 10 dni pred izidom. Seveda vsako številko »Lovca« tiskamo z določenim številom rezervnih izvodov, vendar ne moremo zagotoviti vsakemu, ki sredi leta postane član LD, da bo dobil v tekočem lovskem letu vse številke našega glasila za nazaj. Če dobimo naslove in letne prispevke naknadno sprejetih članov (večina LD itak sprejema člane za prihodnje lovsko leto v zadnjem tromesečju lov. leta) do 20. v mesecu, jim zagotovo pričnešno pošiljati »Lovca« s prvo naslednjo številko.

LZS

OPOZORILO REJCEM PSOV

Z ozirom na že objavljene sklepe, sprejete na zadnjem plenumu Kinološke zveze Slovenije, ponovno opozarjamo vse rejce, ki imajo namen v prihodnjem letu vzrejati mladiče, da si morajo pridobiti vzrejne dovolilnice. Le te pa bo mogoče dobiti le za tiste psice in pse, ki so že uspešno opravili preizkušnjo naravnih zasnov.

Mladiči nepreizkušenih staršev v prihodnjem letu ne bodo imeli pravice vpisa v register mladih in ne bodo dobili nobenih dokumentov.

Koledar preizkušenj je bil objavljen v Lovcu št 12/1969.

Rejce in lastnike psov vseh pasem vabimo, da svoje pse pripeljejo na preizkušnjo in pregled za ocenitev zunanosti.

Kinološka zveza Slovenije

Foto Mitja Mikec: Predsednik Tito z uplenjenim medvedom iz kočevskih gozdov. — Pred kamero se je slučajno znašel tudi predsednikov dalmatinec. Psi te vrste so po svojem izvoru goniči, zdaj pa so zaradi svoje lepote bolj športni kot lovski psi.

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije LII. letnik št. 2 maj - veliki traven 1969

Vsebina

Janez Bokal	Lovski turizem	35
Viktor Čeh	Koroški lovski dogodek številka 1	36
Dipl. ing. Vitomir Mikuletič	Kako smo gospodarili z gamsi na Primorskem	38
Prof. dr. Stane Valentinčič	Kužna gamsja slepota v Sloveniji v letu 1968	41
Ing. agr. Alojz Černe	Sodelovanje lovstva s kmetijstvom	43
Alojz Černuta	On z osmimi krivci	46
Peter Dobrila	Blažev Martin — II.	48
Po lovskem svetu:	Rjavi medved v ZSSR — Dr. N. Verešagin — prevedel Nikolaj Tarasov (iz »Ohote«)	50
Lovski optrnik:	O ti preljuba preproščina — Ivan Mikec	52
	Lisice v Beli krajini — Milivoj Kvas	53
	Huliganstvo in zračne puške — Janko Jordan	55
	Nevarna zaščitna sredstva — Peter Pečarič	55
Vprašanja — odgovori:	Kakšen je naš lovski kroj	56
	Lov na fazane v snegu	57
Literatura:	Priroda i ljudi	57
Fotoamater:	Spomladi	57
Mladi pišejo:	Ob ruševcu štiri napake	58
Lovska organizacija:	LD Griže napravilo električni daljnovod	59
Jubilanti		60
Umrli		61
Lovska kinologija:	Mednarodni lovsko-kinološki ples	62
Šaljive:	Kmet Nace in lovec Nace	64

»LOVCA« izdaja Lovska zveza Slovenije, Ljubljana, Župančičeva 9. Izdajateljski svet sestavljajo: Rastko Bradašja, predsednik, Franc Cvenkel, odgovorni urednik, Rado Čenčič, Janez Čop, Vladimir Pleničar, dipl. ing. Mirko Šušteršič, prof. dr. Stane Valentinčič. — Vse gradivo za objavo pošiljajte Uredništvu »Lovca« Ljubljana, Župančičeva 9, poštni predal 505, telefon 21-245. — Rokopisov in fotografij ne vračamo. — Letni prispevek področnih lovskih zvez Lovski zvezi Slovenije, v katerem je vračunana tudi naročnina za »Lovca«, je po članu 35 din, za člane družin, ki niso včlanjene v področne zveze, in za člane družin, katerih področna zveza ni član LZS, je letna naročnina 40 din; za inozemstvo 60 din; posamezna številka 3,50 din. — Cene malim oglašom za člane lov. organizacij, povezanih v LZ in LZS: do 15 besed 3 din, od 15 do 25 besed 4 din, od 25 do 35 besed 5 din; za vse druge dvojna cena. Male oglase je treba plačati hkrati z naročilom. — Ziro račun Lovske zveze Slovenije: 501-8-47/1. — Tiskala in klišeje izdelala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Kakor vsako leto tudi letos slovenski lovci skupno z drugimi občani naše socialistične skupnosti iskreno čestitamo našemu dragemu predsedniku republike in lovskemu tovarišu Titu ob njegovem 77-letnem življenjskem jubileju, z najboljšimi željami, da bi zdrav in krepek še dolgo hodil po naših loviščih, da bi tudi naprej pogumno in odločno vodil našo deželo po poti napredka in varne graditve boljšega življenja vseh naših ljudi.

Še mnogo let dober pogled, dragi naš tovariš Tito!

Foto V. Cerne

Lovski turizem

Pod lovskim turizmom razumemo tisto lovsko udejstvovanje ali krajše lov, ki ga pri nas izvajajo domači ali tuji (inozemski) lovski gostje.

Ker domačih lovskih gostov — turistov skoraj ni, v tem sestavku obravnavamo le inozemski lovski turizem v naših loviščih.

Odkar smo v Jugoslaviji širše odprli vrata turizmu, beležimo iz leta v leto porast števila tujcev, ki žele loviti pri nas.

Iz podatkov, ki so na voljo (podatki Lavske zveze Slovenije, zavodov za gojitev divjadi in drugih posebnih lovišč), lahko trdimo, da se je lovski turizem v Sloveniji v šestih letih povečal za več kot petkrat.

Poglejmo devizni priliv iz lovskega turizma v zadnjih šestih letih v tabeli 1!

Slovenske lovske organizacije so tedaj iztržile v šestih letih za divjad in usluge 1 679 049 dolarjev. To je mnogo in hkrati malo. Mnogo, če ta devizni priliv primerjamo z drugim dohodkom v lovskih organizacijah, in malo, če ta znesek primerjamo z deviznim dohodkom, ki ga ustvarjajo druge gospodarske panoge oz. industrija.

V Sloveniji je bilo v lovskem letu 1967/68 6776 inozemskih gostov, ki so lovili skupno 14 133 lovnih dni.

Glede na nacionalni sestav tujih lovskih gostov ugotavljamo, da je 90 % oseb tujih lovskih gostov Italijanov. Podrobnejši pregled daje tabela 2.

Kolikšen je odstrel nekaterih vrst divjadi, ki so ga izvršili inozemski lovski gosti v lov. letu 1967/68, in primerjavo s celotnim odstrelom v lovskem letu 1967/68 nam pokaže tabela 3.

Prikaz odstrela divjadi, ki so ga izvršili tuji lovski gosti po področnih zvezah ali še bolje po lovskih družinah (ki pa žal ni na voljo), bi pokazal, kakšno količino posameznih vrst divjadi dajejo na voljo za odstrel tujim lovskim gostom v posameznih lovskih orga-

Tabela 1

Lovsko leto	Dohodek lovskih družin v USA dolarjih	Indeks	Dohodek drugih lovskih organizacij v USA dolarjih	Indeks	Dohodek skupaj	Indeks
1962/63	50 440	100	61 956	100	112 396	100
1963/64	75 504	150	82 076	132	227 049	140
1964/65	137 125	272	89 924	145	290 968	202
1965/66	185 012	367	105 956	171	388 539	259
1966/67	212 234	421	176 305	285	552 580	346
1967/68	270 788	537	281 729	455	552 517	496

nizacijah, oziroma odstotek odstrela od bonitirnega ali od odobrenega letnega odstrela.

Ni moj namen agitirati za čim večje količine divjadi, ki naj bi jih lovske organizacije dajale za inozemski lovski turizem. Trdim samo to, da so sredstva, ki jih lovske organizacije dobijo kot izkupiček za tako prodano divjad, pomembna, posebno še, če ta sredstva uporabljajo za nabavo divjadi za vlaganje, to je za povečanje staleža nekaterih vrst divjadi.

Dalje trdim, da so nekatere organizacije že dosegle višek svojih možnosti, da v nekaterih organizacijah še ne dajo za inozemski lovski turizem toliko, kolikor bi mogli, v nekaterih pa celo nič ne dajo, pa čeprav imajo možnosti.

Nadalje trdim, da nekatere orga-

nizacije pretiravajo v tem smislu, da ne ostane dovolj prostega odstrela članom za rekreacijo, pa zato prihaja do odklanjanja sprejema novih članov, čeprav velja za vsakega državljana pravica, da postane član lovske organizacije.

Prenekatera lovska družina je spoznala, da je razumen odstotek odstrela, ki ga dajejo tujim gostom, pomembno povečal sicer skromna sredstva za nabavo žive divjadi. Izkupiček iz inozemskega lovskega turizma bi moral biti po pravilu v celoti namenjen za nabavo žive divjadi.

Še na kratko o ceniku oziroma cenah, ki veljajo za inozemske lovske goste.

Lavska zveza Slovenije je izdala lovski cenik za tuje goste, ki je enoten za vse lovske družine.

Tabela 2

Država	Lovske družine	Druge lovske organizacije	Skupaj
Italija	4764	1287	6015
ZR Nemčija	134	247	381
Avstrija	126	116	242
Francija	10	5	15
Švica	64	5	69
Vel. Britanija	—	1	1
Ostale	13	3	16
Skupaj	5111	1665	6776

Tabela 3

Lov. leto 1967/68	jelenjad	srnjad	gamsi	medvedi	d. prašiči	d. petelini	ruševci	zajci	fazani	jerebice	divje race	golobi, grlice	ključnači	kozice
Celotni odstrel v SR Sloveniji	813	11 451	977	43	764	140	100	44 009	67 524	7999	6011	14 997	1688	1030
Odstrel po lovcih v loviščih														
lov. družin	10	1 062	75	9	30	17	5	7 650	21 098	2388	646	3 226	458	495
drugih loviščih	84	599	300	15	71	50	26	2 321	9 742	2452	394	1 256	68	2
Odstrel po tujcih skupaj	94	1 661	375	24	101	67	31	9 971	30 840	4840	1040	4 572	526	497
Odstotek od celotnega odstrela (%)	11,5	14,5	38,4	55,8	13,2	47,9	31,0	22,6	45,7	60,5	17,3	30,5	13,2	48,2

Poseben cenik imajo lovsko-gojitveni zavodi, svoj poseben cenik pa ima »Kompasovo« lovišče — Gornji Petrovci.

Ni velikih razlik, pa vendarle so. Cene za usluge in trofeje v gojitvenih zavodih so višje od cen v lovskih družinah. Bilo bi prav, če cenike že letos uskladimo. Zato je komisija za lovski turizem LZS predlagala izvršnemu odboru Lovske zveze Slovenije nov cenik, ki naj bi bil enoten za vso Slovenijo. Od sedanjega se razlikuje v tem,

da je višja taksa za odstrel zajca in jerebice pa tudi srnjadi in da se točkovna lestvica prične progresivno dvigati za jelena pri 130 točkah, katerega trofeja je 100 USA dolarjev, pa tudi sicer so cene za odstrel jelena na splošno višje. Ob višjih cenah pa mora biti tudi kvaliteta uslug boljša.

Na kraju vabim lovce, da sporočijo Lovski zvezi Slovenije svoje poglede na inozemski lovski turizem in politiko, ki jo imamo do te vrste dejavnosti.

šču...« Tajnik lovske družine sicer meni, da je avstrijski lovec s prispevkom 400 šilingov demantiral mnenje LZ Maribor, saj pravi: »Tuji lovci ne morejo sodelovati pri vzdrževalnih in gojitvenih delih v lovišču. To mnenje lovske zveze je avstrijski lovec že letos demantiral. Sami veste, kako visok je bil to zimo sneg. Ker g. Madrich zaradi službene zadržanosti ni mogel pomagati pri čuvanju divjadi, nam je dal 400 šilingov za hrano in gaženje v gozdu. Menim, da je bila to korektna poteza tujega lovca...«

Če se povrnemo k uvodnim besedam Večerovega članka, ki govore: »Lovci LD Bukovje so se po enem letu odločili...« in k besedam tajnika lovske družine: »Dolgo, dolgo smo tehtali, preden smo se odločili,« in če pri tem upoštevamo še dejstvo, da je bil inozemec že večkrat v tej lovski družini, ter povežemo eno z drugim, kaj lahko pridemo tudi do tegale sklepa: Inozemec, ki je bil zainteresiran za sprejem v članstvo LD Bukovje, je bil dober psiholog, spoznal je težnje lovske družine, izbral primeren trenutek in zadel v polno...

Posebne pomisleke zbuja izpoved tajnika LD Bukovje, ki pravi, da bo avstrijski lovec, član njihove lovske družine, plačeval takšne lovske takse in druge prispevke

Viktor Čeh

Koroški lovski dogodek številka 1

Pod tem naslovom je izšla v 61. številki Večera, dne 14. 3. 1969, vest o odločitvi Lovske družine Bukovje, da sprejme v svoje članstvo inozemskega lovca. Članek je zbudil pri bralcih precejšnje zanimanje, še predvsem pri lovcih, ki ga ne moremo sprejeti le kot vsakdanjo vest. Novotarija je namreč že sama na sebi vredna razmišljanja. Če pa se še poglobimo v opis poteka dogodka in če imamo le malo posluha za protislovja, kaj lahko ugotovimo, da gre zares za dogodek št. 1² (ena na kvadrat).

Če upoštevamo namen in naloge lovskih družin, ki so med drugim: gojitev in varstvo zaščitene divjadi, zatiranje škodljivcev in roparic ter urejanje in vzdrževanje lovišč, si ne moremo kaj, da ne bi odobravali stališča, ki ga je zavzela v predmetnem primeru Lovska zveza Maribor. To stališče, vzeto iz zgoraj omenjenega članka, se glasi: »Menimo, da vključitev tujih lovcev ni ustrezna, predvsem ne zavoljo tega, ker ti lovci ne morejo sodelovati pri vzdrževalnih in gojitvenih delih v lovi-

Foto I. Fabjan: Njegova majska pesem

kot tuji lovci, ki niso člani lovske družine. Če se inozemec s tem strinja, se moramo vprašati, čemu se je želel včlaniti? Če mu je že LD Bukovje tako naklonjena, mu nihče ne brani, da jo obiskuje kot lovec-turist. Čemu torej član, če ni nobenih finančnih ugodnosti? Zanimiva je vest v članku o pozitivnem odgovoru oddelka za gospodarstvo občinske skupščine Dravograd. Avtor pa v članku ni navedel, da je izdal oddelek za gospodarstvo skupščine občine Dravograd ta pristanek pogojno, s poudarkom, da mora sklep LD Bukovje potrditi nadrejena lovska organizacija. Tako stališče je navedeni organ zavzel na podlagi pravil LD Bukovje, ki določajo, da je lahko član imenovane lovske družine tudi tuj državljan, vendar po pristanku nadrejene

lovske organizacije. Stališče te organizacije pa nam je znano.

Res ni zakona, ki bi onemogočal vpis tujih lovcev v naše lovske družine (kar povzema avtor iz dopisa odelka za gospodarstvo SO Dravograd), so pa pravila tisti zakon, ki ga je treba upoštevati. Najumestnejša so seveda pravila z določbo, da smejo biti tuji državljani člani lovske družine, če živijo stalno v Jugoslaviji.

Naj povem še to, da je pri skupščini občine Dravograd komisija za lov in ribolov. Te komisije še nihče ni vprašal o njenem stališču do predmetnega vprašanja, niti je ni o zadevi obvestil.

Po teh ugotovitvah se moramo vprašati, kako je mogla LD Bukovje odločiti mimo lastnih pravil in mimo nadrejenih forumov? S tem je njen sklep nezakonit in do biva priokus samovolje!

Toliko o konkretnem primeru, ki nam marsikaj pove.

Pred leti porajajoči se lovski turizem je našel pri nas dokaj primeren tla. Prvotno skeptičnost nekaterih idealistov je docela zasenčil bujni sad — DEVIZA. No, pobudnikom te veje lovskega gospodarstva ni kaj zameriti, saj so šli po stopinjah drugih, ki se brez pomisleka odkrijejo tuji valuti. Toda vse kaže, da ne bo ostalo le pri tej obliki. Apetiti ne poznajo stagnacije. S tem ko je naše lovstvo odprlo tujcem vrata na široko, jim je dalo vpogled v naša naravna bogastva in posledica je pravzaprav razumljiva. In sedaj, ko smo že na tem, da se še malce priklonimo, si vendar zastavimo nekaj vprašanj:

1. Če smo se do sedaj podrejali moči tuje valute (iz finančnega vidika pohvalno), ali pričakujemo

od nove oblike še več? ... V sedanjih praksi imajo člani najrazličnejših društev v primerjavi z nečlani določene prednosti.

2. Kdo bo nekoč gospodar naših naravnih lepot — mi ali »denar«? Kako bomo vršili težko lovsko poslanstvo pri gojitvi in varstvu divjadi ter urejanju in vzdrževanju lovišč, če bomo člani združenj, v katerih bo nadvladal »denar«? Če bomo opravljali fizična opravila domači lovci, tujec-član pa naj bi odmeril to v denarju, ali se nam ne bi zbudili novi občutki!?

3. Če uvajamo vseljudsko obrambo naše lepe domovine pred morebitnim agresorjem, ali so vsestransko široko odprta vrata garant za uspeh? Spomnimo se na nekaj krepkih anomalij iz dosedanje prakse, ki jim je botroval prav turizem (čeprav ne lovski)!

Dipl. ing. Vitomir Mikuletič

Kako smo gospodarili z gamsi na Primorskem

Menim, da je uredništvo našega glasila »Lovec« postopalo prav, ko je dalo na voljo prostor za razprave o gamsih in o gospodarjenju z njimi. Tako smo vsi, ki redno in z zanimanjem beremo »Lovca«, kar dobro seznanjeni z opredelitvijo stališč glede gojitve gamsov tistih tovarišev, ki si upajo svoje misli, trditve in prepričanja tudi napisati in objaviti. Brez dvoma, da bo taka razprava morala roditi sadove, upajmo pa, da le-ti ne bodo piškavi in da bodo predvsem v korist — gamsom.

Naj mi bo dovoljeno, da se tudi jaz pridružim tistim, ki imajo kaj povedati o gamsih, čeprav se pri tem ne želim spuščati v polemiko s tem ali onim avtorjem že objavljenih člankov.

Zaradi teh in podobnih vprašanj bo potrebno marsikaj spremeniti, tako v pravicah kakor v dolžnostih. Lovski pravilniki v sedanjih obliki tem vprašanjem ne ustrezajo. Sicer bi bilo treba spremeniti celo naš lovski znak! Kratice »SLD« dovolj jasno povedo, katero lovsko društvo smo! Pod tem znakom je sprejemljiva le izjema za pripadnike naših narodnosti, ki so potrdile bratstvo in enotnost s krvjo v bližnji preteklosti. Kri pa ni voda in ponos ni prazna fraza. Naloga in sveta dolžnost nas in naše organizacije je, da ohranimo našim potomcem smisel in vsebino socialističnega lovstva. Predati se stihiji časa in zaplavati v obetajoče ugodje, bi bila naša nečastna slabost.

Vabimo tudi druge lovce, da nam sporoče svoje mnenje. — Ur.

Rad bi predvsem na kratko pregledal in razčlenil dosedanje gospodarjenje z gamsi na Primorskem. Na koncu pa bi iz tega skušal napraviti zaključek, ki naj bi bil prispevek k reševanju gojitve te divjadi.

Predvsem nam mora biti jasno, kaj sploh hočemo. Potem si lahko postavimo cilj, ki ga zasledujemo s svojo dejavnostjo in ga skušamo doseči. Ko nam je to znano, pa izbiramo in določamo pota in ukrepe, ki nas bodo čimprej in seveda čimbolj gospodarno pripeljali do postavljenega cilja. Jasno je, da gre pri vsej divjadi, posebno pa pri parkljasti, za *gojitveni cilj*, kajti ta je dosegljiv le z *aktivno gojitveno dejavnostjo*.

Kot splošni cilj, ki zadovoljuje tako lovčeve kakor družbene zahteve, saj je divjad družbena last, lahko postavim tole:

Zdrava, krepka, razmeram v lovišču številčno primerno zastopana divjad je cilj, ki je zelo blizu ti stega stanja, ki ga narava v svoji prvobitnosti sama ustvarja. Tako stanje je namreč v biološkem ravnotežju, ki je sicer sila nestanovitno, vendar se po sili prirodnih zakonov skuša vedno znova vzpostaviti. V tako stanje pa je posegel človek in s svojo dejavnostjo porušil to ravnotežje. Kajti premalo je še poznal prirodne zakone, da bi se lahko vključil ali podprl njihovo delovanje. Za čuda pa sedaj, ko jih nekoliko že poznamo, delamo še naprej tako, kot da jih ne bi bilo in kratkovidno mislimo, da je to, kar delamo, edino prav. Morda se tudi zavedamo, da ni, pa kljub temu skušamo zadovoljiti svoje želje preko dovoljenih mej, ki jih postavlja naravni razvoj. Velikokrat in marsikje je bilo že napisano, tudi v »Lovcu«, da je danes lovec prevzel vlogo volka, risa, medveda in drugih zveri in da on opravlja praktično tisto, kar so v davnini opravljal te živalske vrste. Skratka, da je postal s svojo dejavnostjo med divjadjo biološki uravnavalec. Toda to ni popolnoma res! Vsaj kakovostno ne! Medtem ko so zveri pobirale v prvi vrsti le najslabšo divjad, človek odstranjuje predvsem najboljšo. Prosim, da sem nepristranski, z izjemami in ne povsod. Toda tako dosledno in pravilno, kot to opravlja narava, človek tega ne bo zmozel nikoli. Razumljivo je, da narava tu ni izbirala med spoloma. Kar je bilo šibko, bolno in staro, je moralo propasti — prej ali slej! In tu bi lahko rekel z Valentinom Vodnikom: »Prid' se lovec les učit!« Naša lovška dejavnost bi morala biti enaka ali vsaj podobna naravnemu razvoju: odstreliti v mladosti vse, kar je šibko, v srednji starosti tisto, kar smo zamudili

Kužna gamšja slepota v Sloveniji v letu 1968

Odstrel gamsov po letih na območju LZ Gorica (tabela 1):

Zap. št.	Leto odstrela	Kozli	Koze	Mladiči	Skupaj	Odstrel. več kozlov kakor koz*	ali v %
1.	1951	16	7	—	23	9	56
2.	1952	16	5	—	21	11	69
3.	1953	19	8	3	30	11	58
4.	1954	24	9	—	33	15	63
5.	1955	38	19	2	59	19	50
6.	1956	41	21	2	64	20	49
7.	1957	47	26	—	73	21	45
8.	1958	60	25	—	85	35	58
9.	1959	62	35	—	97	27	44
10.	1960	70	37	2	109	33	47
11.	1961	98	49	4	151	49	50
12.	1962	103	47	4	154	56	54
13.	1963	104	54	7	165	50	48
14.	1964	85	49	4	138	36	42
15.	1965	96	80	2	178	16	17
16.	1966	96	80	9	185	16	17
17.	1967	109	74	10	193	35	32
Skupaj		1084	625	49	1758	459	42

* Ne upoštevajoč mladičev.

Odstrel gamsov po loviščih na območju LZ Gorica v l. 1951—1967 (tabela 2):

Zap. št.	Lovišče	Kozli	Koze	Mladiči	Skupaj	Odstrel. več kozlov kakor koz*	ali v %
1.	Bovec	181	133	14	328	48	27
2.	Čepovan	3	2	—	5	1	33
3.	Čezsoča	107	46	6	159	61	57
4.	Drežnica	42	31	—	73	11	38
5.	Kobarid	9	3	1	13	6	67
6.	Lijak	1	—	—	1	1	100
7.	Log p. Mang.	145	124	20	289	21	14
8.	Ljubinj	48	23	—	71	25	52
9.	Most na Soči	7	7	1	15	—	—
10.	Podbrdo	105	65	1	171	40	38
11.	Planota	7	4	—	11	3	43
12.	Sabotin	1	—	—	1	1	100
13.	Soča	184	83	2	101	101	55
14.	Smast	28	8	1	37	20	71
15.	Trnovski gozd	48	27	—	75	21	44
16.	Tolmin	140	64	2	206	76	54
17.	Trebuša	28	5	—	33	23	82
Skupaj		1048	625	49	1758	459	42

* Ne upoštevajoč mladičev.

in kar ne obeta, da doseže postavljeni cilj, v starosti pa, seveda, če smo bili pridni in z delom zaslužili — naj bi sledila nagrada za naše delo — lepa, močna in predvsem — zrela trofeja.

Samo po sebi se sedaj postavlja vprašanje, kako pa se to v praksi dogaja. Da ne bom nič tvezil, posploševal in ovinkaril, naj postrežem s stvarnimi podatki o odstrelu gamsov na območju Lovske zveze Gorica. Na voljo imam podatke za obdobje 1951—1967. Zde se mi tako zanimivi, ne samo za lovce goriške zveze, marveč za vse, ki gospodarijo z gamsi, da jih navajam. Tabela 1!

Če hočem biti dosleden, moram prikazati podatke o odstrelu gamsov v posameznih loviščih. Preveč prostora bi bilo treba, če bi hotel navesti po letih odstrel gamsov v vseh 17 loviščih, ki imajo gamse, zato se omejujem na seštevke odstrela v letih 1951—1967. Vse podatke so poslale lovske družine, Lovska zveza Gorica jih je le zbrala in uredila. Tabela 2!

Čeprav so že podatki iz obeh tabel zelo nazorni, bi dobili pravo podobo le, če bi združili tista lovišča, ki tvorijo glede na gamsjo populacijo ali kolonijo celoto. Tu pa manjkajo podatki predvsem za lovišča, s katerimi ne gospodarijo LD, bohinjska in idrijska lovišča. Šele takrat bi imeli pravo podobo o gospodarjenju. Po mojem mnenju delamo veliko napako, ker obravnavamo gospodarjenje z gamsi po posameznih loviščih, razdrobljeno, po načelu »iz malega na veliko«, namesto obratno. Celotna populacija gamsov v Julijskih Alpah je ena sama velika celota, za katero bi morale veljati enotne gojitvene in gospodarske smernice. Kolonije gamsov, kot je npr. v Trnovskem gozdu in idrijskih gozdovih, pa bi bilo treba spet obravnavati kot posebne, samostojne enote. Tako ne bi prihajalo do takih neskladnosti, kot so

Odstrel v obrobnih loviščih Alp v l. 1951—1967 (tabela 3):

Zap. št.	Lovišče	Kozli	Koze	Mladiči	Skupaj	Odstrel, več kozlov kakor koz*	ali v %
1.	Soča	184	83	2	269	101	55
2.	Čezsoča	107	46	6	159	61	57
3.	Drežnica	42	31	—	73	11	38
4.	Smast	28	8	1	37	20	71
5.	Tolmin	104	64	2	206	76	54
Skupaj		501	232	11	744	269	54

* Ne upoštevajoč mladičev.

npr. v obrobnih loviščih Alp. Tabela 3!

Še en primer. Gre za kolonijo gamsov v Trnovskem gozdu in idrijskih gozdovih, ki je prostorsko ločena od alpskega biotopa. Z njo gospodari več lovskih družin: Krekovše, Trnovski gozd, Trebuša, v majhni meri še Idrija in Sp. Idrija ter v zadnjem času še Dole in Javornik. Poglejmo, kako je glede spolnega razmerja potekal ta odstrel. Tabela 4!

Tudi tu je precejšen presežek odstreljenih kozlov nad kozami. Prav posebno se to vidi v loviščih Trnovski gozd in Trebuša. Očitno je, da pri teh dveh LD, posebno pri LD Trebuša, struktura odstrela ni v redu. Prav tako je vprašljivo, zakaj je LD Idrija odstrelila 44 % več koz kot kozlov. Gotovo tu ne gre za načrtno lovsko-gospodarsko

politiko, čeprav glede na gamsjo kolonijo kot celoto ta odstrel ne vpliva slabo.

Popolno sliko bi imeli, če bi te podatke lahko primerjali oz. združili z odstrelom v loviščih izven lovske zveze. Na vsak način je to porazna slika. Še bolj pa se to opazi v loviščih samih in pa na letnih pregledih trofej. Kdor se s tem ukvarja več let zapored in kdor obiskuje gamsja lovišča, je prav gotovo opazil, da je starih, zrelih kozlov zelo malo. Tvegati bi celo trditev, da jih še nikoli ni bilo tako malo kot danes. To je tudi razumljivo za tistega, ki pozna naravno, lahko bi tudi rekel normalno — ker bi taka morala biti — strukturo neke gamsje populacije.

To, kakor je bilo že večkrat objavljeno ob tej ali oni priložnosti

v »Lovcu«, navadno prikazujemo s tako imenovano starostno ali strukturno piramido. Iz take piramide je razvidno, da imamo že pri naravni (normalni) strukturi le zelo majhen odstotek zrelih kozlov, komaj 3—5 % od skupnega staleža. Če še te odstrelimo, zmanjšamo avtomatično »turnus« (obhodnjo) in prihajamo ne ravno počasi do stanja, kakršno je danes v večini gamsjih lovišč. Mnogo mladeničev in malo starcev ob krepki premoči ženskega spola. Prva in druga tabela samo potrjujeta to degradacijo oz. razkrojavanje gamsje populacije. Zato na letnih pregledih trofej starega kozla skoraj ni. Sem pa tja se pojavijo rogliji kake res stare koze, sicer pa prevladuje dorasla in nedorasla mladina. Najbolj žalostno pa je to, da imamo v vedno večji meri opravka z dve do štiriletnimi kozli, katerih trofeje dosegajo 95 do 108 točk! To v posamezni LD ni tako opazno. Kdor pa ima kakovostni pregled nad celotnim letnim ali celo večletnim odstrelom, se ob takem stanju res lahko zamisli, kje so vzroki za tako stanje in kako je do tega prišlo. Menim, da gre tu predvsem za tole:

- nimamo enotnih splošnih smernic za gojitev gamsov,
- ostanki stare miselnosti, ki je pri določenem številu lovcev še močno zakoreninjena, da ni lovsko (etično) streljati koze in mladiče,
- pehanje za močnimi trofejami,
- lovski turizem,
- neznanje in nepoznavanje biologije gamsov in naravnih zakonitosti,
- omalovaževanje znanstvenih izsledkov,
- nedoslednost in popustljivost LD pri izvajanju gospodarskih načrtov,
- pomanjkljivo ali sploh nikakršno medsebojno sodelovanje sosednjih LD,
- vrsta drugih bolj ali manj negativnih dejavnikov.

(Pride konec)

Odstrel v Trnovskem gozdu in idrij. gozdovih 1951—1967 (tabela 4):

Zap. št.	Lovišče	Kozli	Koze	Mladiči	Skupaj	Odstrel, več kozlov kakor koz*	ali v %
1.	Krekovše**	42	36	9	87	6	14
2.	Trn. gozd	48	27	—	75	21	44
3.	Trebuša	28	5	—	33	23	82
4.	Idrija**	9	16	1	26	—7	
5.	Sp. Idrija**	10	7	—	17	3	30
Skupaj		137	91	10	238	46	35

* Ne upoštevajoč mladičev.

** Brez odstrela v l. 1966 in 1967.

Kužna gamsja slepota v Sloveniji v letu 1968

V septembrski številki »Lovca« 1968 smo prvič obvestili našo lovsko javnost o pojavu kužne slepote — keratokonjunktivitis (KK) infectioze — med gamsi. Ker smo vedeli, da bolezen še ni konec, smo bralcem obljubili, da bomo o njej še pisali.

Ob prvem članku o kužni gamsji slepoti pri nas nismo še vedeli toliko, kot vemo danes. Zato tudi nismo mogli predvideti marsičesa, kar se je potem drugače zasukalo, kakor smo mislili in želeli. Vendar smo s člankom dosegli to, če nič drugega, da so bili vsi naši lovci o pojavu bolezni in o njenih posledicah obveščeni in so bolj smotrno opazovali gamsje trope in ustrezno ukrepali.

Tudi danes ne moremo — ne mi in ne kdorkoli na svetu — z gotovostjo povedati vsega o kužni gamsji slepoti, pa celo ne najvažnejših značilnosti kot na primer: kaj jo povzroča, kako dolga je inkubacija, kako se širi itd. Kljub temu pa vam lahko sporočimo marsikaj, ne samo novega, ampak predvsem marsikaj, kar je važno za lovsko operativno.

Naše poročilo zajema obdobje julij—december 1968.

Pa še to. Republiški sekretariat za gospodarstvo nam je omogočil, da v določenem omejenem obsegu nadaljujemo z našimi raziskavami KK, zlasti tistih vprašanj, ki še niso rešena. Zato moramo bralcem zopet obljubiti, da jih bomo o bodočih naših ugotovitvah v našem glasilu obveščali.

Pojav in širjenje KK med gamsi

Potem, ko smo 2. julija 1968 ugotovili prvi primer kužne gamsje slepote, in sicer pri gamsji kozi iz lovišča LD Bovec, se je bolezen v obdobju julij—avgust razširila med gamsi v območju, ki ga omejuje črta približno med Sovinjkom, Mangartom, Jalovcem in Vr-

šičem (ter teče od tu po dolini nazaj do Sovinjaka).

Zdelo se je, da bo KK ostala omejena na to območje, saj se je vršil rigorozni odstrel vseh bolnih gamsov. Pa ni bilo tako.

Septembra se KK pojavi na novo: v loviščih LD Kranjska gora (prišla je torej iz Julijcev v Karavanke) in LD Čezsoča (planina Jama), v gojitvenem lovišču »Triglav« pa v revirju Kriških podov.

Iz Italije zvemo, da sta bila v začetku septembra v območju Belopeških jezer uplenjena dva za KK bolna gamsa (do začetka oktobra je bilo tam uplenjenih že 25 bolnih gamsov in do začetka novembra 38). Pojavi se tudi v Avstriji onstran Karavank.

Oktobra se KK na novo pojavi v lovišču LD Dovje-Mojstrana, v novembru v loviščih LD Tolmin in Stara Fužina, decembra pa še v loviščih LD Jesenice, Drežnica in Smast ter v domala vseh revirjih zavoda »Triglav«.

Na ta način se je območje kužne gamsje slepote, od prvotnega pojava v LD Bovec, razširilo do konca 1968, t. j. v pol leta, na 11 lovišč lovskih družin, na skoraj vse revirje zavoda »Triglav« in preko meje v Italijo in Avstrijo. To širjenje razprostranjenosti KK nam v dvomesečnih intervalih kažejo 3 krogi, vrisani na karto Slovenije. Ta areal (območje) se približno krije z območjem, ki ga je za okuženo s KK proglasil republiški se-

Severozahodni del Slovenije s tromejo. Razširjenost kužne slepote med gamsi poleti 1968 (1), na začetku jeseni (2) in na začetku zime (3)

Za kužno slepoto pregledani gamsi v letu 1968

Lovska organizacija	1.-10. julij	11.-20. julij	21.-31. julij	1.-10. avgust	11.-20. avgust	21.-31. avgust	1.-10. sept.	11.-20. sept.	21.-30. sept.	1.-10. oktober	11.-20. oktober	21.-31. oktober	1.-10. november	11.-20. november	21.-30. november	1.-10. december	11.-20. december	21.-31. december	Skupaj
GL »Triglav«	1	8	17	—	6	15	2	1	—	—	1	—	3	—	—	3	—	—	57
LD Bovec	1	—	9	21	17	17	3	1	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	74
LD Soča	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	1	—	—	9
LD Log pod Mangartom	—	—	—	15	9	2	4	4	—	3	—	2	—	1	—	2	—	—	42
LD Kranjska gora	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	—	—	1	3	—	2	3	1	15
LD Čezsoča	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	1	2	—	1	7
LD Dovje—Mojstrana	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2
LD Tolmin	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3
LD Stara Fužina	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
LD Jesenice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
LD Drežnica (Kobarid)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
LD Smast (Kobarid)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Skupaj	3	8	26	37	33	34	11	7	1	10	4	7	4	5	4	15	3	3	215

kretariat za gospodarstvo (št. 322/A-026/68 — Lovec št. 8/68, stran 251). Omejuje pa ga približno črta: reka Koritnica—Polovnik—Bogatina—Soteska (pri Bohinju)—Polkljuka—Kepa—meja z Avstrijo (in čez)—meja z Italijo (in čez)—Predil (in zopet reka Koritnica). To je, kar zadeva areal kužne gamsje slepote. Število za kužno slepoto pregledanih bolnih gamsov (uplenjenih ali ubitih) pa nam kaže tabela.

Res je, da nismo prejeli na pregled vseh zaradi kužne slepote odstreljenih ali poginulih gamsov, vendar smo jih do konca 1968 le prejeli 215, to pa je 61 % ali skoraj dve tretjini vseh (po nepopolnih podatkih, ki so jih dale lovske organizacije, je celotno število okrog 350 kosov). Vedno pa smo prejeli glavo prvega slepega ali sumljivega gamsa iz lovišča, kjer dotlej te bolezni niso poznali. Na tej podlagi lahko sklepamo:

— da je kužna slepota zahtevala največ žrtev v poletnih mesecih — julij, avgust — in sicer okrog dve tretjini vseh gamsov;

— v kasnejših mesecih je bilo sicer po številu obolelih mnogo manj (v štirih mesecih tretjina vseh obolelih), vendar se je KK močno razširila, od prvotnih treh lovišč lovskih družin (Bovec, Soča, Log pod Mangartom) na 11 in od prvotno enega revirja gojitvenega lovišča »Triglav« na skoraj vse njegove revirje, šla je tudi v obe sosednji državi;

— v loviščih in revirjih, kjer se je KK najprej pojavila, je zbolelo dosti gamsov, ponekod tri četrtine in še več; tam pa, kjer se je prvič pojavila šele v jesenskih mesecih, ni zbolelo toliko gamsov — vsaj tega ni bilo opaziti — pač pa le nekaj živali;

— pri svojem širjenju je kužna slepota preskakovala velike raz-

dalje in se na novo pojavljala na desetine kilometrov proč od nam dotlej znanih žarišč.

Kužna slepota tudi med ovci

Prebivalci iz Trente in Bavšice so povedali, da je bilo v Trenti in Bavšici leta 1957 nekoliko ovac bolnih za kužno slepoto in da so jih rejci sami zdravili na domač način.

Štab za zatiranje kužne gamsje slepote v Bovcu je bil 15. avgusta 1968 obveščen, da je na planini Trebišnica v Trenti nekaj ovc bolnih za kužno slepoto. Dne 19. avgusta pa je bil obveščen, da je tudi nekaj ovc, ki se pasejo na Krnici, bolnih za KK. Okrog 25. avgusta je v Trebišnici že večina ovc kazala znake kužnega obolenja na očeh; 10 jih je bilo že popolnoma slepih ter prepeljanih v dolino.

Pri nekem rejcu iz Trente sem podpisani našel 4 bolne ovce. Znački obolenja so bili identični z obolenjem pri gamsih. Zdravili smo vse štiri ovce s klortetraciklinom. Tri, ki so imele oči manj prizadete, so kmalu ozdravele, četrta, pri kateri je bilo središče roženice prevlečeno z mlečno belimi naslagami, pa je ozdravela po daljšem zdravljenju.

Lastnik ovc iz Trente je imel leta 1967 v planini Bala svoje ovce, kjer so te zbolele za kužno slepoto, leta 1968 pa jih je dal na pašo v planino Trebišnico. Po lokalnem mnenju ni izključeno, da so te ovce semkaj prenesle to bolezen. Okrog 20. avgusta se je v planini Bala mno-

žično pojavila med ovci kužna slepota. Ta planina leži v Bavšici, kjer je največ gamsov obolelo za kužno slepoto. Kot že rečeno, so bile tudi v letu 1967 na Bali ovce bolne za to boleznijo. V začetku septembra so bile skoraj vse ovce na tej planini bolne za kužno slepoto.

Neki drug kmet iz Trente je imel na Kriških podih pod Škrlatico ovce. Med njimi je v začetku septembra opazil dve popolnoma slepi.

Ovce so septembra, ponekod pa šele oktobra odgnali s planin. Posamezni ovčerejci z gorenjske strani so tudi imeli ovce na Bovškem in Trentarskem. (Pride konec)

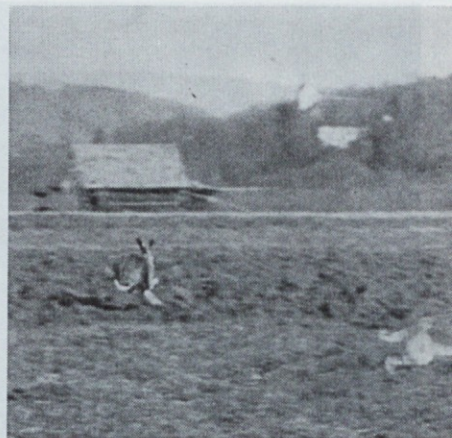

Foto F. Kersnik

bičjih remiz bi se pa močno izboljšal tudi stalež zajca.

Vzroke za slab stalež jerebic poznamo. Poznamo tudi koristnost jerebice za kmetijstvo. Če vemo, da vsaka jerebica poje na leto nekako 6 kg plevelnega semena in na tisoče škodljivih žuželk, si upamo upravičeno trditi, da bi kmetijstvo imelo od nje neprecenljivo korist, če bi bila pri nas bolj razmnožena.

S koristnostjo jerebice so odgovorni strokovnjaki, ki se ukvarjajo z biološko zaščito kmetijskih rastlin, vse premalo seznanjeni. Prav z njihove strani bi morala priti pobuda za razmnožitev jerebic. Za zgled nam je lahko ČSSR, kjer je

Foto S. Valentinčič

Inž. agr. Alojz Černe,

Institut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije — odsek za lovstvo

Sodelovanje lovstva s kmetijstvom

(Konec)

Kaj pomeni divjad za kmetijstvo

Jerebica je edina vrsta divjadi, ki kmetijstvu samo koristi. Način jerebičinega življenja, da živi namreč vse leto na polju in da se hrani z drobnim semenom, največ s plevi in žuželkami, jo uvršča med najkoristnejše ptice. Jerebica lahko živi na vsem poljedelskem prostoru, zlasti tam, kjer za drugo lovno perjad in tudi za koristne drobne ptice ni ugodnih pogojev. Na polju je jerebica lahko zelo številna. V ugodnih pogojih je spomladanski stalež celo 1 par na 2 ha površine. V primeru take razmnožitve bi bila njena korist neprecenljiva. Predvsem bi imela pomen pri zdravem biološkem načinu zatiranja škodljivcev. Ko je bilo jerebic pri nas zelo veliko, je odigrala hkrati z drugimi naravnimi uničevalci škodljivih žuželk

ogromno vlogo. Kmetu se v tem času ni bilo treba boriti proti škodljivcem, ker se ti zaradi naravnih uničevalcev nikdar niso mogli čezmerno razmnožiti.

Fazan se po koristnosti za kmetijstvo ne da primerjati z jerebico, ker povzroča na polju tudi nekaj škode, če je močno številen. Fazan se sicer v precejšnji meri hrani z žuželkami in plevelom, zelo rad pa seže tudi po kaleči koruzi, grahu in dozorevajočem paradižniku. Korist prinaša kmetijstvu le tam, kjer zasadijo v glavnem samo krompir in krmne rastline. Pri omenjanju koristne divjadi za kmetijstvo fazana pri nas raje prezremo in govorimo samo o koristnosti jerebic. Če bi dosegli, da bi razmnožili jerebico, bi itak dosegli svoj namen, saj je jerebica tudi kot lovna divjad zanimivejša od fazana. Z ureditvijo jere-

Foto Z. Orel

skrb za povečanje staleža jerebic prevzelo ministrstvo za kmetijstvo. Največji uspeh pri razmnoževanju jerebic bi dosegli, če bi z zakonom določili, koliko remizne površine mora priti na enoto kmetijske površine. Dokler takega ukrepa ne bo, pa je potrebno, da LD same najdejo stik s kmetovalci in skušajo ohraniti ali na novo osnovati čim več jerebičjih remiz.

Škode od divjadi v kmetijstvu

Škode od divjadi na kmetijskih posevkih segajo daleč v preteklost. Kdaj so nastopile prve škode, ni znano. Verjetno, ko se je poljedelstvo bolj razmahnilo. To pa ne pomeni, da je divjad že po svoji naravi škodljivca, saj se hrani rastlinojeda divjad s tem, kar ji nudi narava, to so trave, zelišča, rastlinski plodovi in gozdna grmovna podrast. Divjad je to lastnost ohranila še do danes, saj se mora prehranjevati tudi pozimi, če ji je na voljo zgolj naravna hrana. Škodo je jela delati divjad

predvsem zato, ker ji je človek s tem, ko je začel sejati kmetijske rastline, nudil boljšo hrano, kakor jo divjadi daje narava. Divjad dela škodo na kmetijskih rastlinah le občasno, hrani se v glavnem z naravno hrano, zato jo tudi ne štejemo za škodljivca kmetijskih rastlin.

Škodo je sprva povzročala le velika divjad na posevkih kmetijskih rastlin, ob robovih večjih gozdov. Od male divjadi je postal zajec z razvojem sadjarstva. Fazan je pričel povzročati škodo komaj v zadnjem času, ker prej pri nas ni bil tako močno razširjen.

Škodo od divjadi so kmetijci pričeli že zgodaj preprečevati. Že dolgo so poznani slamnati možje in druga strašila za odganjanje divjadi. Stalno ogrožene površine pa so kmetje zavarovali tudi z lesenimi ograjami. Odškodnine za škode od divjadi so znane šele po odpravi fevdalizma, ko so dobili lovišča v roke lovski zakupniki. Škode od divjadi v novjšem času naraščajo. Vzrokov za to je več:

1. Stalež divjadi je v povojnem času v stalnem porastu. Povečal se je stalež medveda, jelenjadi, srnjadi in fazana.

2. Divjad vedno bolj širi svoj življenjski prostor. Tako se škode pojavljajo v novih krajih.

3. Naseljevanje in razmnoževanje fazanov. Po vojni smo fazana naselili v skoraj vse ravninske predele Slovenije. Zlasti močno se je razmnožil na Koprskem, kjer povzroča tudi največ škode. Škode po fazanu so znane tudi v drugih predelih, povsod tam, kjer je fazan množičen.

4. Škode se večajo tudi zaradi intenzivnejše obdelave kmetijskih zemljišč. Pri nas je najbolj znan primer nove škode po zajcu na vinski trti v okolici Kopra. Zajec vse do predlanskega leta na Koprskem ni povzročal nobene škode na vinski trti, kljub temu da na tem področju obnavljajo vinograde že vse od vojne sem. S stalnim povečevanjem vinogradniških površin se je biotop za zajca popolnoma spremenil. Ker se zajec z vinogradniških površin ni umaknil in ker te zavzemajo že pretežni del prvotnega prostora, je pričel zajec objedati mladike na vinski trti. Edina možna zaščita je bila ograditev novozasajenih plantažnih vinogradov.

5. Vzrok stalnemu večanju odškodnin za škodo od divjadi je tudi v tem, da so pričeli ljudje prijavljati večino škod, ki jih opazijo na polju. Včasih gre tudi za škode, ki jih ni povzročila divjad. Zlasti so sporne škode po fazanu na kalečih kmetijskih posevkih (vrane, srake, šoje).

Preprečevanje škod na kmetijskih posevkih

V interesu lovstva kakor tudi kmetijstva je, da so škode na kmetijskih posevkih čim manjše. Lov-

ski zakon sicer določa, da so kmetje sami dolžni zavarovati posevke na krajevno običajen način. Da se zaščita posevkov samo na ta način slabo obnese, nam je znano. Zato je treba najti še druge načine, ki lahko znatno vplivajo na zmanjševanje škod.

Zaščita kmetijskih posevkov z mehaničnimi in kemičnimi sredstvi: Zaščita njiv pred škodami od divjadi z mehaničnimi sredstvi je najstarejša oblika varovanja posevkov. Mehanična sredstva, ki so jih pričeli uporabljati ljudje za zaščito njiv, tudi do danes niso menjala svoje oblike. Še vedno postavljajo ljudje na polje slamnate može, na kole ali vrvice pa obešajo razne trakove ali kovinske predmete, ki dajejo zvok ali se svetlikajo. Popolnoma brez pomena ta strašilna sredstva niso, sicer bi jih ljudje že davno opustili. Posevke pa varujejo le toliko časa, dokler se divjad na ta strašila ne navadi. Včasih je to tudi dovolj, saj je na večini posevkov čas, da je možno povzročiti škodo, zelo kratek. Vprašanje je, če se ne bi dala plašilna sredstva s sodobno tehniko tako izpopolniti, da bi varovala posevke zanesljivo in za daljši čas.

Odvračanje divjadi od njih s kemičnimi sredstvi, ki povzročajo smrad, je znano šele iz novejšega časa. Pravega učinka s kemičnimi sredstvi še nismo dosegli, ker se divjad na smrad hitro privadi. Sredstva, ki oddajajo smrad, se tudi hitro izrabijo in jih je treba stalno obnavljati.

Ker imajo sredstva, ki jih uporabljajo kmetovalci za zaščito posevkov, slab učinek, škode od divjadi pa so v porastu, postaja vedno večje neskladje med lovstvom in kmetijstvom. Za uskladitev teh odnosov je potrebno, da lovci skupaj s kmetovalci najdejo nove oblike za preprečevanje škod.

Zniževanje škod z usklajevanjem staleža in njivami za divjad

Za zniževanje in preprečevanje škod od divjadi je odgovorna predvsem lovska organizacija, ki z loviščem gospodari. Stalež divjadi mora prilagoditi zmogljivosti lovišča. To predpisuje zakon o lovstvu, ki določa, da naj bo divjadi toliko, da ne povzroča občutnih gospodarskih škod. V ta namen je bila določena divjad rajonizirana in lovišča bonitirana. Lovske družine in druge organizacije, ki z loviščem gospodarijo, pa morajo predložiti lovskogospodarske načrte občinam v potrditev.

Preprečevanje škod z osnavljanjem pašnikov in njiv za divjad. Njive in pašniki za divjad imajo dvojni pomen. Z njimi preprečujemo škode in izboljšujemo prehrano divjadi. Pašnike in krmne njive za divjad uredimo predvsem tam, kjer se pojavljajo vsakoletne škode od divjadi. S krmnimi nji-

vami preprečimo ali zmanjšamo škode od velike divjadi in fazana. Za fazana osnujemo krmne njive ob robovih remiz in gozdov, povsod, kjer se fazan množično zadržuje. Fazani se pozimi zberejo v obrobjih gozdov in v remizah. V remizah se zadržujejo še dolgo spomladi, zato povzročajo v obrobju remiz manjše ali večje škode na kaleči koruzi, fižolu in grahu. Na drugih posevkih so škode bolj redke.

Krmne njive za fazana uredimo zato ob robovih ali v sredini remiz. Škode od fazana preprečujemo še z intenzivnim spomladanskim krmljenjem. V času, ko kale koruza in drugi kmetijski posevki, trosimo zrnje razen na krmišča še na steze in poti ob robovih remiz. Ker fazan kljub temu še zahaja na njive, trosimo zrnje tudi na robove posevkov.

Podobno kakor pri fazanu preprečujemo škode od velike divjadi s tem, da nudimo pašo na lastnih

Foto F. Cvenkel: Spomladansko delo na njivi za divjad

površinah, ki jih urejujemo predvsem v bližini ogroženih mest. Kjer je možno, uredimo pašnike in krmne njive po vsem lovišču enakomerno. Divjad najprej seže po hrani, ki ji je najbolj dostopna, to je v notranjosti gozdov, kjer ima največ miru in ugodna mesta za izstopanje.

Najbolj primerne za ureditev pašnikov in krmnih njiv so opuščene njive, košenice in gozdne jase. Kjer v lovišču takšnih površin ni, uredimo krmne njive ob robovih gozdov, kjer se pojavljajo vsakoletne škode. Če v bližini ogroženih njiv ni na voljo primernih zemljišč, je najbolje, da njive odkupimo ali vzamemo v najem za daljši čas. Velikost in število krmnih njiv narekuje divjad sama. Več ko je mest, kjer povzroča divjad škodo, na več mestih v lovišču bo treba osnovati njive in pašne površine. Velikost njiv se ravna po številu divjadi. Paše na njivah naj bo toliko, da jo ima divjad na voljo ves čas, ko je škoda možna. Krmne njive morajo biti primerne zasajene in oskrbovane. Oskrbovanje krmnih njiv po članih lovskih družin se v največ primerih slabo obnese. Njive so zane-marjene, največkrat pa jih opuste. Obdelava po lovcih samih se obnese le tam, kjer delajo vsi člani LD. Bolje je, če prepusti LD obdelovanje in oskrbo posevkov kmetom. LD plača kmetu delo in nosi stroške za seme in gnojila. Krmne njive je treba po setvi za določen čas tudi ograditi, da se posevki dobro razrastejo.

Zaključek

Kmetijstvo je prednostna gospodarska panoga, ki teži za povečanjem pridelkov. Lovstvo se mora napredku v kmetijstvu podrežati. To pa ne pomeni, da za divjad ni več mesta na kmetijskih površinah. Predvsem na lovski organizaciji je, da s številnimi gojitve-

nimi ukrepi obdrži in dvigne stalež male divjadi.

Ker ima jerebica zelo velik pomen tudi za kmetijstvo, je potrebno, da tudi kmetovalci prispevajo za razmnoževanje jerebic. Prav pri tem je mnogo možnosti za tesno sodelovanje med lovstvom in kmetijstvom.

Brez dvoma zahteva sodobni način obdelovanja združevanje zemljišč v večje njivske komplekse.

Alojz Černuta

On z osmimi krivci

S tovarišem sva bila zmenjena za 21. maj, da greva na ruševca. Doma pri meni pa so bili nejevoljni. »Kaj boš hodil vsak dan na petelina,« me je pregovarjala mati. Toda drugače ni bilo mogoče, saj so tekli zadnji dnevi za lov na ruševca. Odločil sem se, da odideva na Planinco, kjer se drži sneg precej dolgo v pomlad in ruševce včasih tu poje do junija. V lovskem letu 1967/1968 je bilo v lovišču LD Log pod Mangartom uplenjenih 6 ruševcev, plan je dopuščal torej še enega, za naju.

Precej zgodaj popoldne sva zatisnila oči, ob enajstih ponoči pa naju je mati prebudila. Hitro sva bila pripravljena. Stopil sem pred hišo in se zadržal v nebo. Bila je prekrasna noč s polno luno, da se je videlo skoraj kot podnevi. Mati mi je medtem potisnila v nahrbtnik steklenico »kačje slin«. Še zadnjič sem pregledal puško in naboje. Potem sva si oprtala vsak svoj nahrbtnik ter zadovoljno stopila čez domači prag. Za seboj sem slišal še materine besede: »Pa dober pogled, fanta!« Sedla sva na kolesi in se odpeljala dvakrat po tisoč metrov navzdol, do novega mostu.

Obdelovanja pa ne bi kaj dosti motilo, če bi med njivami uredili dovolj ozkih pasovnih remiz. Takšni pasovi imajo pomen tudi kot vetrobrani, ki ugodno vplivajo na povečanje kmetijskih pridelkov.

Pri vprašanju škod od divjadi bi morala predvsem lovska organizacija skrbeti, da se izvajajo vsi ukrepi, ki zmanjšujejo in preprečujejo škode.

Tovarišu Ladu sem od tu pokazal, kam se bova povzpela. Z lahkotnimi koraki sva napredovala skozi krasno noč. Kmalu se je pod nama vila cesta in šumenje reke je bilo vedno šibkejšo. Ozirala sva se v luči elektrarne Možnica in razlagal sem mu o lovu, o lepoti narave ter ga poučeval, kako se bo moral obnašati na lovu. Med potjo naju je pozdravljala čuk, ki je edini motil mirno okolico.

Predvideval sem, da morava biti na mestu ob treh, saj je že zgodaj dan. Nisva hodila hitro, da ne bi prišla prezgodaj. Vsak lovec ve, kaj pomeni priti dosti prezgodaj, saj je tu še zmeraj gospodar mraz. Priti pa ne sme prepozno, saj velja tudi tu pravilo: raje uro prezgodaj, kot minuto prepozno. V lunini svetlobi sva ogledovala tla, s katerih se je pred kratkim umaknila zima. Bukev je že ozelenela. Pot je vodila strmo navkreber in Lado je že kar težko lovil sapo. Prišla sva iz gozda in pred nama je bila še zadnja ovira, glava Planince. Stopala sva med ruševjem in tu pa tam že videla snežno liso. Ustavila sva se pri Miljetovem macesnu. To orjaško suho drevo

bi znalo povedati marsikatero zgodbo in opisati marsikatega črnega svata. Od tu visoko v gorah, na gozdni meji, kjer ni še prave pomladi in se sneg le počasi solzi, je dosti nepozabnih lovskih doživetij. Srknila sva vsak požirek pijače in se nekoliko odpočila. Kazalca sta se bližala tretji uri. Do čakališča je bilo še nekaj minut. Napolnil sem puško in jo previdno zaprl, da ni bilo kovinskega tleska. Ozrem se po nebu. Luna tone za Jerebico in pošilja na Planinco zadnje medle žarke. Z očesom preletim vso Planinco. Tu so hrasti, macesni in ruševje, ki ne klonijo hudim neurjem in snegu. Pogled se mi ustavi na tleh, kjer je še precej snega. Počasi se pomikam naprej, čisto tiho in opazujem sledove v snegu. Tu je prečkala pot lisica, tu planinski zajec, toda tu so ruševčevi iztrebki. Od veselja mi je srce hitreje pognalo kri po žilah. S tovarišem prideva do čakališča. Pokažem mu, kje naj se utabori, sam pa sedem nekoliko višje. Tu sem bil kot očetov spremljevalec že nekajkrat. Spominjam se njegovih nauk, na love z njim. Da, on me je naučil abecede lova. In dalje se spomnim na noči, na jutra, ki sva jih skupaj preživela ob nepozabnih lovih na malega petelina.

Puško položim na kolena. Zapnem si vse gumbе in potegnem vse zadržge ter mirno čakam na ruševčev glas.

Zvezde na nebu ugašajo. Preko Jalovca in Loških sten se vedno bolj svetlika. Noč umira. Krog in krog grobna tišina. Rojeva se krasno pomladno jutro. Ura teče in že je trideset čez tretjo, narava pa še vsa v nočnem snu. Postajam vedno bolj neučakan. Oglaš se taščica, ki mi vlije spet upanje. Neprestano napenjam ušesa, toda glasu, ki otrdi vse telo, ni in ni. Oziram se proti Rudi, kjer se na-

vadno najprej začne oglašati. Kazalca se že pomikata na štiri. Obupavam in se v mislih sprašujem, ali ga tudi danes ne bom videl. Ali mi tudi danes Diana ne bo naklonjena?

V tem mi privre kar samo iz ust in v mrzlo jutro zapiham kot pravi ruševce. Komaj sekundo za tem že dobim odgovor. Šele sedaj sem se spet zbral. Spet začuham s šibkim glasom. Nekje v Rudi se takaj oglasi. Sklepam, da bo pravi. Mraz mi je prilezel že prav do kosti. A moram mirovati, okrog mene je vse živo. Ptice pevke neumorno pozdravljajo zlato jutro. Niže spodaj se oglaša kukavica. Žolna bobna na staro deblo, kot bi dajala takt vsemu ptičjemu zboru.

Počasi in previdno zopet začuham, nato pa začnem oponašati kuro. Ruševce jezno odgovarja. Toda mojim očem je zakrit. Začne gruliti in verjetno tudi voziti kočijo. Jaz pa ga neprestano dražim. V njegovih odgovorih je naraščajoča jeza. Pripravlja se na boj s tekmečem, češ saj nihče drug kot on ni gospodar rastišča. Tako se sporekava pol ure. Postajam zopet nestrpen. Zakaj ne menja mesta? Hočem se že premakniti s sedišča, a ne vem, zakaj sem obsedel. Še enkrat začuham. Odgovori mi in na koncu skoraj zažvižga. Tako je za tem zaslišim ropot peruti. Petelin se je dvignil. Čeprav že ves prezebel, sem miren ko kip. Ozrem ga, kako leti proti meni, zakrije mi ga smreka in spet se pokaže. Obsedi na vrhu bukve in motri okolico. Z očmi bega na vse strani in gotovo tudi ušesa napenja. Kot vitez se obrača na veji. Čisto miren sem, s priprtimi očmi. Sedaj mraza ne občutim, menda sem še dihati pozabil. In spomnim se, da imam puško.

Ruševce ni opazil nič nenaravnega. Obrnil se je proti zahodu v Je-

rebico. Našopiril je krivce, perutnice je potisnil narazen, napel se mu je vrat in odprl se mu je kljun. Začel je gruliti in vmes pihati. Opazoval sem ga kot okamenel. Bukova veja pod njim se je rahlo majala, on pa je neutrudno vabil kokoške. Razdalja med nama trideset korakov. Videl sem njegove rdeče obrvi. Nemirna glava se mu je ves čas obračala na vse strani. Kje je torej tekmeč, ki mu zapečuje družice? Dvigal je vrat in grulil na vrhu ozelenele bukove veje. To je bilo tako in tako njegovo poslednje petje. Saj, ko bukev ozeleni, petelini nehajo s petjem. A on se je trudil, da bi še danes dokazal, kdo je tod gospodar. Tedaj sem naslonil kopito k licu. Zbral sem se še enkrat, ga pogledal in pustil, da je zapel novo kitico, zapihal, zagrulil... Prešinile so me očetove besede: Na velikega med brušenjem, na malega med gruljenjem! Prst je odrinil varovalko in pok je pretrgal gorski mir. Ruševce se je zasukal in padel. Oblaček perja v zraku se je počasi spuščal za njim. Samemu sebi nisem verjel. Vsa narava je onemela kot v enominutnem molku za ruševca. Počasi sem le dojemal, kaj se je zgodilo. In že se je oglasila vest: Kaj si storil? Zakaj si streljal?

Pod drevesom je ležal mrtev. Sneg okrog njega je bil narahlo oškropljen s krvjo. Pobral sem svojega prvega s tresočo roko. Štirje krivci, peti pa se mu že tudi krivi. Še zmeraj je bila narava vsa tiha. In v meni se je kipeče veselje prevrivalo z očitki vesti.

Ko sem tako preobračal toplo telo v rokah, me je predramil Lado in mi čestital.

V kljun sem mu dal zadnji grižljaj, kakor se spodobi, za klobuk na desno stran pa sem si zataknil rušev vršiček, orosen s petelinovo krvjo.

Peter Dobrila — ilustriral Saša Dobrila

Blažev Martin

II.

Decembrsko sonce je tonilo za temnimi oblaki, ki so v grozljivih podobah lezli iz morja, se širili in prekrili vse nebo. Po zraku so se vrtinčile prve snežinke in že so se spremenile v metej, otrokom v veselje, siromašnim pa v skrb in žalost. Z nočjo je v snežni metej posegla še togotna burja, z grozljivim bučanjem zadevala ob hiše in skozi vsako špranjo zavijala kot krdelo sestranih volkov. Grebla je po lahkem snegu, da se je kar kadilo za njo, ga odnašala in spet spuščala v zatišjih, da se je kopicil v zamete. Pritisnil je še mraz, kot ga tudi stari ljudje niso pomnili. Pri Blaževih so se odpravljali k počitku, Črt pa je zaznal, da se nekaj dogaja. Postal je nemiren. Skočil je k dvoriščnim vratom in začel grebsti pod njimi, da bi prišel na prosto. Pa mu ni uspelo, zato je začel zavijati, da se je njegov glas turobno razlegal po obzidanem borjaču. Zdirjal je pod okno gospodarjeve spalnice in se cvileč vzpenjal in praskal po zidu, da bi priklical Blaža. Nato je skočil k hlevskim vratom in praskal po njih, da bi prebudil hlapca Toneta. Pa tudi ta se ni zbudil. Spet je skočil pod gospodarjevo okno in nekajkrat zalajal. Brez uspeha. Ves potr in zbegan se je vrnil k dvoriščnim vratom, sedel in glasno tožil.

Blaž in njegova žena Marika sta končno le zaslišala Črtovo zavijanje. Ugibala sta, kaj naj bi pome-

nilo to nenavadno obnašanje. »Ali so tatovi v hiši? Kaj pa, če kje gori?« je vzkliknila zaskrbljena gospodinja. Sluteč nesrečo, Blaž ni več odlašal. Skočil je iz postelje, prižgal petrolejko, se oblekel in ne da bi ženi odgovoril, odhitel po stopnicah v pritličje. Brž ko je Črt zaslišal rožljanje ključa v hišnih vratih, se je pognal tja in ko so se vrata odprla, se vzpel na gospodarja. Blaž je potrepljal zvesto žival, jo ogovarjal in miril, Črt pa si ni dal ničesar dopovedati. Stekel je in planil čez borjač do vhodnih vrat, kamor je lajajoč vabil gospodarja.

Blaž je prav dobro poznal svojega Črta, zato mu ni bilo težko uganiti, da pes sluti nesrečo. Stopil je v hišo, si ogrnil suknjo, nataknil klobuk in šel buditi hlapca. Prižgala sta hlevsko svetilko ter se podala k vratom borjača. Ta čas, ko je imel hlapec opravka z zapahom, se je Črt prihulil k tlom; brž pa, ko je Tone vrata odprl, se je pognal v snežni zmet, nakopičen pred vrati, in začel grebsti vanj.

»Črt!« ga je poklical Blaž, a pes se ni zmenil zanj. Gospodar in hlapec sta se vznemirila in stopila bliže. Teda sta ob svitu hlevske svetilke opazila, da v snegu leži ženska. Brez oklevanja sta jo odgrebla. Blaž jo je prijel zaapestje in preizkusil utrip srca. Roka je bila ledeno mrzla in trda, utripa ni bilo čutiti. Naslonil je glavo na njeno levo stran in začutil čisto slabotno utripanje.

»Se je živa! Brž, Tone, mogoče je bova rešila!« je vzkliknil.

Odložil je suknjo, jo raztegnil po tleh in s Tonetovo pomočjo položil nanjo onemoglo neznanko. Tone, ki ni hotel zaostajati za gospodarjem, je čezno razgrnil svojo suknjo. Nato sta oba poprijela za robove spodnje suknje, z njo dvignila žensko in jo previdno zanesla čez borjač v hišo, kamor ju je molče spremljal tudi Črt. Ženski, gospodinja Marika in dekla Pepa, ki sta ves čas nestrpnost čakali v hiši, sta se zgrozili, ko sta moža stopila v vežo z nenavadnim bremenom. Blaž je služil vojake pri sanitejcih, zato je vedel, kako je treba ravnati. Žensko sta položila v posteljo v nezakurjeni sobici ter priprala okno, potem pa sta jo Marika in Pepa otirali s snegom po premrzlih rokah in nogah. Bila je noseča in nenadoma jo je zvil hud krč. Tone je moral nemudoma v vas po babico in v farovž po gospoda, Blaž pa je pričel z umetnim dihanjem. Po napornem in vztrajnem Blaževem prizadevanju se je iz prsi onemogle žene le izvil znak življenja in kmalu nato je sirota odprla oči ter se s steklenim pogledom zastrmela v strop. Prsni koš se ji je začel rahlo dvigati. Vzdičila je komaj slišno in spet zaprla oči. Marika je med tem že podkurila na odprtem kmečkem ognjišču, pristavila lonček z vodo in zavrela čaj, ga precedila in mlačnega vlivala z žličko bolni ženi v usta. Uspelo ji je. Onemogla žena je globlje zadihala in toplota se ji je polagoma razširila po životu.

Zvesti Črt, ki je ves čas molče in mirno opazoval početje ljudi v hiši, je spet zarenčal in skočil k hišnim vratom. Vstopila sta babica in Tone ter si z obleke in čevljev stepla sneg. Črt ju je spoznal, utihnil ter se povrnil na prejšnje mesto.

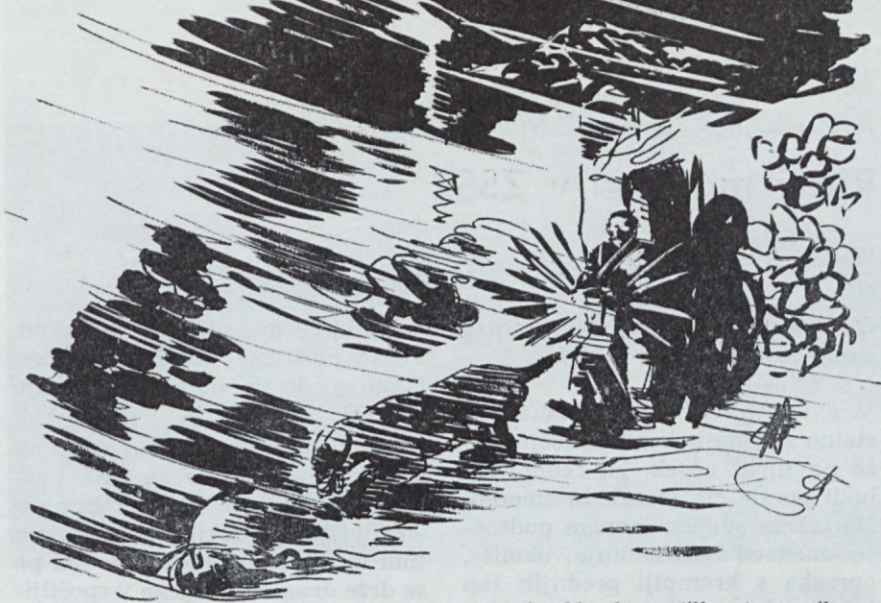
»Tone, odpelji Črta!« se je oglasila Marika, »sedaj nam ni več potreben. Pa tudi ti greš lahko spat.

Čaka nas žensko delo in to bomo že same opravile.«

Babica je pregledala ženo v postelji, ugotovila, da je otrok v njej še živ, a da je prav malo upanja, da se bo vse srečno izteklo. Zaprla je okno in naročila Pepi, naj zakuri v gašperčku, ki je sameval v kotu. Medtem se je žena v postelji docela prebudila. »Moj bog, kje sem? Kaj je z menoj?« je vzkliknila komaj slišno. Takoj nato je spet omedlela, njeno telo pa se je začelo zvijati v krčih. Mariki, ki sama ni imela otrok, so se vtile po licih solze sočutja. Videti je bilo, ko da nikoli ne bo konec tega trpljenja. Babica je ogovarjala porodnico in jo bodrila ter pomagala, kolikor je bilo sploh mogoče, da se je tudi sama od napora spotila. Porodnično telo se je še enkrat vzpelo v strhotnem krču in na svet je prijkalo drobno dete. Deček. Mlada mati se je umirila in nekaj blaženih trenutkov počivala. Nenadoma pa je začela hlastati za zrakom, hropsti in se z rokami grabiti po prsih, kot bi hotela iz sebe iztrgati nekaj, kar jo hoče zadušiti. Vsa prizadevanja izkušene in vestne babice so bila zaman: iz bolnice se je izvil obupen krik, iz ust ji je bruhnila kri, še en globok vzdih in srce v njenem izmučenem telesu je za vselej prenehalo utripati.

Noč je že bledela, silovita burja je nekoliko popustila, sneg pa se je vsipal čedalje gosteje na kraško zemljo. Pri Blaževih so bedeli: Pepa si je dala opravka pri mrliču, babica in Marika pa pri novorojenčku. V zgodnjih jutranjih urah je na borjaču naznanil droban zvonček, da prihaja v hišo gospod s poslednjo popotnico. Ko je prestopil hišni prag, je nesrečna žena že ležala spokojno na mrtvaškem odru, iz sosednje sobice pa se je po vsej hiši milo razlegal novorojenčkov jok. »Dopolnjeno je!« je sam pri sebi zamrmral stari gospod, poškopil pokojnico, ter pomolil zanj. Potem je odšel v

Ob svitu hlevske svetilke sta opazila ...

sobico k otroku ter ga na gospodinjino željo krstil za Martina.

Vest o tragičnem dogodku se je še tisto jutro raznesla po vsej vasi. Kljub snežnemu metežu in mrazu so vaščani trumoma prihajali kropit, nekateri iz sočutja, drugi pa iz radovednosti, in pri tem ugibali, čigava in odkod je nesrečna pokojnica, kaj jo je prisililo, da je v takem stanju in v taki noči šla na pot. Ženske so si ogledovale novorojenčka Martina in poskušale na

njem ugotoviti, kdo mu je oče. Vsa njihova modrovanja in ugibanja pa so bila zaman.

Pred pokopom so si pokojnico ogledali še sodni in drugi za to poklicani ter si zapisali vse, kar bi lahko pozneje koristilo preiskavi. Žensko so pokopali na občinske stroške, njen osiroteli sinček pa je ostal pri Blaževih. O dogodku so razpravljali še mnogo let, a nikdar ni bilo mogoče zvedeti za ime Martinove matere.

(Se nadaljuje)

Po lovskem svetu

V ZDA je lovski klub za lov na race, ki ima v nižavah ob Misisipiju 10 000 ha lovišča in ga upravlja izključno za račji lov. Poleti zasejejo koruzo, proso in druge žitarice ter jih preplavijo, ko na jesenski selitvi začno priletavati povodne ptice, zlasti race. Če reka pravočasno ne naraste, poplavijo polja s pomočjo električnih črpalk, kar jih je leta 1967 veljalo 3000 dolarjev. Upravnik tako lahko poplavi 6000 ha in se potem na tem področju zadržuje kakih 30 000 rac mlakaric in nekaj drugih povodnih ptic. Za kritje stroškov prispeva 18 članov, ki jih šteje klub. Vsak član sme dnevno ustreliti po eno raco, in sicer v času komaj štirih tednov. Tako velja strelca vsaka raca okoli 1000 dolarjev, to je kakih 12 500,00 din.

Iz Romunije poroča tamkajšnji biolog za divjad H. A. Almasan, da so pred 30 leti uplenili 136 jelenjadi, 19 gamsov, srnjadi pa 1743, medtem ko je sedaj treba letno odstreliti 4000 jelenjadi od 28 000 staleža, 750 gamsov od staleža 7500 in 36 000 srnjadi od staleža 180 000, ker bo sicer upadla telesna moč te divjadi, zlasti pa trofej. Podobno je z medvedi. Pred 30 leti so jih odstrelili 75. Pri sedanjem staležu 3500 bi jih bilo treba odstreliti eno desetino, medtem ko jih dejansko odstrelje komaj 100. Odstrel je namreč vezan na posebno dovoljenje, ki se izdaja v zelo omejenem številu. Za primerjavo navaja, da so npr. leta 1853 zgolj na Sedmograškem uplenili 300 medvedov.

W. u. H. 1969 — 22, W. W. — M. Š.

Rjavi medved v ZSSR

(Nadaljevanje in konec)

Osnove biologije, navad in narave medvedov

Medved je v bistvu samotar in stalno živi na nekem območju. Ko se na njem naseli, ga redno obhodi po stalnih stezah in smereh. Na takem svojem lovnom področju medved »zaznamuje okoliš«, opraska s kremplji prednjih šap lubje z dreves. Stari medvedi evropskega severa ljubosumno čuvajo svoje območje in preganjajo vsiljivce. Taki okoliši so veliki 20 do 25 km², na jugu in v mešanih gozdovih pa 8 do 10 km². Popolnoma isto sliko dobimo na Daljnem vzhodu. Tam žive medvedi bolj prosto in potujejo v času obilja hrane iz višje ležečih okolišev na obale rek in morja ter obratno.

Na območju, kjer žive medvedi, najdemo izhojene steze, ki večkrat sekajo goščave in strmine nad udori.

Če se medveda samca srečata, drug drugemu »kažeta moč« s postavljanjem na zadnje noge in z guganjem levo-desno. Medved, ki se zboji ali pa je očitno šibkejši,

jadrno pobegne ali pa se umakne. Če so moči bolj ali manj enake, lahko pride do boja na življenje in smrt.

Začasno zbrani v skupine po tri ali štiri so medvedi le za časa parjenja. Poleg tega lahko srečamo v »medvedjih kotičkih« ob krmiščih tudi do 10 in več medvedov, ki pa se drže drug od drugega v spoštljivi razdalji.

Medvedka vodi enega do štiri (redkeje pet) medvedke, poležne istega leta ali pa enega do tri (redko več) lanske mladiče. Za medvedko, ki vodi letošnje ali lanske mladiče, hodi včasih še predlanski mladič — poldrugo leto star medved. Tak na pol odrasel medved nenavadno lajša delo medvedki s tem, da čuva igrive mladiče in prav zato ga ljudje često imenujejo »pestunja«. Prisotnost »pestunje« je povsem neobvezna, ker medvedka v času parjenja odganja od sebe lanske mladiče ali dveletnika. »Pestunje« in njihova vloga so povsem stvarne. Medtem pa biologi in lovci nimajo jasne predstave o »pestunjah«, čeprav je o njih veliko pisal že Širinski-Šihmatov (1900). Nekateri avtorji (npr.: Melnicki, 1915; Strogonov, 1962), ki niso razpolagali z lastnimi zapažanji o intimnem družinskem življenju te zveri, so dosledno zavračali obstoj »pestunje« in njihovo vlogo. Ljudi z nasprotnim mnenjem so proglašali za idealiste in antropomorfiste. Da pa medvedka hkrati vodi več medvedkov raznih velikosti, so razlagali z združevanjem slabotnih medvedkov z močnejšimi. Taka razlaga je posledica slabega poznanja biologije o medvedu.

Medved je le redko nevaren človeku. V normalnih okoliščinah se pri srečanju s človekom umakne ali pa zbeži. Pisec članka navaja, da je v tridesetih letih često sam in brez orožja živel in hodil po več tednov po Zakatski pokrajini na jugu Velikega Kavkaza. Skoraj sleherni dan je srečaval medvede,

ki so taval po subalpskih logih in le-ti so navadno zbežali ali se umaknili. V grmičevju in praproti je medved včasih tik pred srečanjem skočil pokonci in pihajoč zbežal. V severozahodnih pokrajinah Rusije medvedi radi ponoči stojijo na gozdnih stezah in prisluškujejo. Če se človek tiho približuje, ga navadno puste v neposredno bližino in potem, ko se prepričajo, kdo je, hrupno zbeže. Medvedi v gorah srednje in centralne Azije so zelo plahi, medvedi vzhodne Sibirije so bolj napadalni. Kamčatski medved je zelo miroljuben. Če ga s krikom ali s strelom močno prestrašimo, lahko zbolj za »medvedjo boleznijo« — drisko, in na svoji poti često pušča iztrebke. Če je ranjen, večkrat silno rjove.

Brez izjeme je medved zelo nevaren, če je ranjen in če se mu neoprezno približamo, zlasti ponoči ali v goščavi. Potuhne se in potem napade. Medvedka je prav tako nevarna, zlasti če je v skrbeh za mladiče. Napada naravnost in močno udarja s prednjimi šapami. Toda to se zgodi le spomladi ali v začetku poletja, ko so mladiči še majhni. Človeka napade medved tudi, če ga zmotimo ob plenu ali mrhovini.

Vedenje medvedov se bistveno menja ob velikih sušah, ki ogrožajo osnovno rastlinsko krmo medvedov. To se večkrat zgodi v Sibiriji. Ob pomanjkanju trav, jagod ali orehov začne medved napadati koptarje, domačo živino, svoje vrstnike in tudi ljudi. To se je zgodilo v okolici Krasnojarska, v Pribajkalju, Tuvi in v Jakutiji v letih 1961—1963. Če se medved na jesen ne odebeli, ne leže v zimsko spanje in se sprevrže v nevarnega »postopača« — lačnega in nevarnega roparja, ki tava po snegu in išče hrane. Večji roparji love koptarje, raziskujejo tuje brloge in včasih ubijajo svoje vrstnike. Znan je celo primer boja orjaškega ro-

Foto S. Lenardič

parja z mladim tigrom, v katerem je bil zmagovalec medved.

Od čutil ima medved najbolj razvit voh. Že sama zgradba lobanje z dolgim in širokim ličnim delom to potrjuje. Voha se medved poslužuje v temačnih goščavah in grmičevju. Pomaga mu najti priljubljeno hrano — mrhovino, njivo ovsa, panj čebel, opozarja ga na lovca. Človeka zavoha ob ugodnih vremenskih pogojih na nekaj sto metrov. Vida nima dobro razvitega; kljub temu pa opazi slabo maskiranega lovca. Tudi sluh ima dokaj slabši kot njegovi sorodniki iz družine psov in mačk, kljub temu pa čuti preko okončin zvočno valovanje, v katero se strnejo razni šumi. Prav zato se je tako težko, tudi proti vetru, približati medvedu.

Zanimivo je medvedovo zimsko spanje. Ta fiziološki akt, ki omogoča, da medved prespi dolgo zimsko obdobje lakote, je prav malo raziskan. Znanost ne pozna nobene podobnega primera pri živalih takih velikosti, ko se delovanje in funkcioniranje organov zmanjša na minimum. Predvsem preseneča dejstvo, da lahko medvedke na račun nakopičene tolšče in beljakovin ne le kotijo sredi zime, ampak tudi hranijo od januarja do maja enega do štiri mladiče, ki ob koncu aprila dosežejo 15 do 20 kg teže.

Odrasli samci gredo v brloge posamezno, prav tako breje medvedke. Nenoseče medvedke gredo v brlog z letošnjimi mladiči, lahko tudi z lanskimi, nedaleč proč pa si najde brlog tudi »pestunja«. V brlogu leži medved navadno zviti v klobčič na levem ali desnem boku, redkeje na trebuhu s podvitiimi šapami; še redkeje sedi z glavom, spuščeno med prednje šape. Tako žde največkrat živali, ki so bile pregnane iz prvotnega brloga. Prav tako so redki primeri, da gre breja medvedka v brlog skupaj z letošnjimi ali lanskimi mladiči.

Foto J. Cernač

V brlog gre medved na evropskem severu proti koncu oktobra ali v začetku novembra, iz njega pa pride sredi aprila. Na severnem Uralu gredo medvedi v brloge že v drugi polovici septembra in prihajajo iz njih v drugi polovici aprila, na Kavkazu pa gredo v brloge v decembru in se zopet pojavljajo v marcu, v Pribajkalju in Habarovsku gredo spat v drugi polovici oktobra in pridejo iz brlogov od konca marca do konca aprila.

Brlogi so lahko kaj različni. Včasih so to navadna gnezda, postлана z mahom in smrekovimi vejami, ali je lož pod suhim drevesom, jama, obložena z mahom in borovničjem, ali manjši brlog v peščenem pobočju. Lahko pa služijo za brloge tudi stog sena, veliko spodrito mravljišče, luknje v skalovju, dupla velikih dreves itd.

V pokrajinah, ki so gosteje naseljene in kjer so medvedi bolj preganjani, le-ti skušajo čimbolj zbrisati sled za seboj, ko gredo v brlog. Pri tem se poslužujejo raznih »zviijač«: gredo skozi goščavo, po kamnih, po deblih dreves, po cestah, kjer vijugajo levo-desno in nepričakovano odskočijo v stran. V globoki tajgi so medvedi seveda veliko bolj varni.

Spolno zreli postanejo medvedi v tretjem letu, medvedka pa lahko prvič koti v četrtem letu. Breje so preko poletja, kajti pozimi potrebujejo veliko telesnih moči za hranjenje in vzgojo mladičev. Med-

vedka, ki vodi letošnje mladiče, le redko menja dlako.

Medvedi se pariyo poleti — od sredine junija do konca julija. Kraj medvedje svatbe je razrit in po-teptan v premeru nekaj metrov. Za eno medvedko hodijo včasih dva ali trije medvedi, ki se med seboj močno pretepajo. Medvedke skotijo januarja ali februarja, po 190 do 200 dnevni nosečnosti, enega do pet, navadno pa dva do tri mladiče. Rodijo se izredno majhni, okoli 500 do 600 gramov teški, goli in neobgljeni; spregledajo čez dvajset dni. Ko pridejo prvič iz brloga, imajo že 5 do 6 kg, jeseni pa, preden gredo v brlog, pa že 30 do 40 kg; v zooloških vrtovih dosežejo celo 80 kg. Medvedi žive dokaj dolgo, okoli 40 do 50 let.

Geografska lega je važna za izbor medvedje hrane, npr. na zahodnem Uralu je oves njegova najljubša in najvažnejša jesenska hrana, pri Primorju pa raje obira koruzo. Medvedi v Leningrajskem in Vologodskem okrožju sploh ne obirajo močvirskih malin, medtem ko so le-te za medvede v Murmanskem okrožju glavna hrana. Poznamo več ko 66 vrst rastlinske in živalske medvedje krme na Kavkazu, več ko 25 vrst na evropskem severu, več ko 60 vrst v srednji Aziji, več ko 30 vrst v vzhodni Sibiriji in na Kamčatki in več ko 50 vrst v Primorju. Sestava hrane je prav tako različna z ozirom na letino in območje, kjer raste.

O ti preljuba preproščina

V 12. številki »Lovca« sem prebral med drugim tudi prispevek v »Lovskem oprtniku« pod naslovom »Moj doživljaj z medvedom«, s pripombo uredništva. Prav je, da je uredništvo objavilo ta prispevek, že zato, da lahko avtorju poskušamo urediti njegove še neustaljene ali pa zmedene pojme o lovski pravičnosti, mimogrede tudi tistim junakom na Dolenjskem, ki se lahko ponašajo s podobnimi podvigi in celo s prodajanjem medvedjih trofej. Pisec prispevka pravi: »Po stezi skozi gosto smrečje, macesnovje in leščevje pridem na greben, ko se požene proti meni velika črna gmota. Nisem strahopeten, a vendar sem odskočil kar dva metra pod stezo. Ker nisem imel več možnosti za umik, sem komaj na 5 metrov ustrelil in črna gmota se je prevrnila za leskov grm.«

Strokovno bi se ta dogodek najbrž lahko obdelal malo drugače, vendar naj bo avtorju s tem prizanešeno, ker gre v tem primeru za eno samo stvar, za drugačen odnos do lovske etike.

Pisca za tako ravnanje deloma opravičuje zgolj okolnost, da je medved v njihovem lovišču zelo redek, če ne edinstven pojav, sicer pa se njegovo ravnanje prav nič ne ujema z lovsko etiko in pravičnostjo, čeprav se strelec na koncu svojega pisanja sklicuje na le-to, po vsej verjetnosti zaradi podzavestnega občutka krivde. Iz njegovega pripovedovanja se da sklepati, da je medvedka in ne medveda srečal na stezi v goščavi, kjer nista imela ne medvedek in ne strelec preglednosti. Če bi ga medvedek opazil prej, bi se mu prav gotovo na daleč izognil. Medvedek naj bi napadel? Ta trditev se mi zdi zelo malo verjetna, avtor pa je dogodek opisal tako, ker ni

prebral knjige tovariša Šviglija »Medved v Sloveniji« in je o medvedih zelo malo slišal. V tem primeru bi moral vedeti, da medved nikoli ne napade človeka, če ni ranjen ali kako drugače pognan v stisko, iz katere ne vidi drugega izhoda. Najmanj pa napade človeka živalca težka 85 kg, kateri je manjkalo še precej let, da bi postala »velika črna gmota«, v pravem pomenu medved. V nadaljevanju strelec opisuje, kako je hodil za ranjenim medvedkom in streljal nanj iz vseh mogočih zornih kotov. Potem pa, ko se mu je srce pomaknilo v hlače, je stekel po pomoč 20 minut daleč. V najboljšem primeru je s svojimi kolegi potreboval še 20 minut nazaj, kar pomeni, da je dobil medvedek odrešilni strel šele čez 40 minut. Se li tako ravnanje sklada z lovsko pravičnostjo?

Pisec prispevka najbrž ne bi napisal navedenega prispevka v Lovca, če bi šlo res za medveda in ne za mlado zver, ki se je kdove iz kakšnega razloga potikala po njihovem lovišču. Odrasel medved bi bil po takem slabem prvem strelu s strelcem krvavo obračunal. Na srečo je šlo za nedoraslo žival, ki ni imela za napad moči in najbrž tudi ne poguma.

Ne bi se bil oglasil na njegovo pisanje, če bi šlo za starejšega člana lovske organizacije. Iz fotografije, s katero je ta nelovski dogodek ovekovečil, pa je razvidno, da je strelec razmehoma mlad, potreben pouka. Njegovo trkanje na prsi, »če je kdo pravičen uplenitelj, sem prav gotovo jaz«, kaže med drugim tudi na popolno nepoznanje lovske zakonodaje. Ker ni njegov primer osamljen, je nujno, da se oglasi tudi lovska organizacija.

Radoveden sem, kako je na ta dogodek reagirala Lovska družina Otavnik. Imajo mar tudi drugi člani te lovske družine podobne poglede na lovsko etiko in pravičnost? Težko verjamem, da se vsi strinjajo z njihovim strelcem na »medveda« in z njegovim pojmovanjem o lovski pravičnosti.

Ivan Mikec

Uvoženi zajci

V decembru lani in januarja letos je bilo v nekatera družinska lovišča spuščenih 2527 divjih zajcev, v spolnem razmerju 2:1 v korist samic, za okrepitev osnovnega staleža in osvežitev krvi. Zajci so bili sorazmerno dragi in bi bilo zanimivo slišati strokovna mnenja o uspešnosti te akcije, kar pa se bo pokazalo šele v prihodnjih letih. Gotovo pa je, da se je treba ob vsaki taki akciji orientirati na določeno lovsko gospodarsko območje in ne le na posamezna lovišča. Nabavo je posredovala Lovska zveza Slovenije, posamezne področne lovske zveze pa so za lovišča na svojem območju prejele določeno število zajcev, kar kaže naslednja tabela.

Največje zanimanje je bilo za zajce iz ČSSR, za katere je bilo povpraševanje večje od ponudbe. Zajci za področje Lovske zveze Celje iz ČSSR so bili v slabem stanju, zlasti zaradi predolgega prevoza. Razen tega bo v bodoče treba izboljšati način označevanja (markiranje) zajcev, ker aluminijaste markice, tudi po izjavah čeških dobaviteljev, organizem sam izloči in odpadejo.

Blaž Krže

Foto M. Mikec

Lovska zveza	Iz ČSSR	Iz Hrvaške (Podra- vina)	Iz Srbije (Pomo- ravje)	Skupaj
Ljubljana	593	12	—	605
Gorenjska	99	100	26	235
Postojna	488	—	—	488
Celje	423	—	—	423
Maribor	99	—	—	99
Notranjska	35	—	—	35
Gorica	—	345	132	477
Idrija	—	57	—	57
Bela krajina	—	84	—	84
Novo mesto	—	24	—	24
Skupaj	1737	622	168	2527

Gamsji dvoboj

Lep je lov na ruševca, zlasti če ob taki priložnosti vidimo redek prizor. Majskega popoldne leta 1963 sva šla s sedaj že dve leti pokojnim lovcom Trčkom iz Kokre pod Storžič pogledat za ruševci. V Vanežu pod Storžičem ima gojitveno lovišče »Kozorog« svojo lovsko kočo. Tam da prespiva in zjutraj na ruševca! Ob pol ene sem se že zbudil in potem čakal, da me ob pol dveh — točen ko ura — Tone pokliče. Z ruševcem ni bilo nič — in sva šla okoli Encjanovca do planinske kočice na Kališah, da se malo podpreva in potem nazaj. Okrog pol enajstih, ko sva sedela na verandi pred kočjo, se pripodita po bregu proti nama gamsa in se ustavita tik pod nama, komaj na 6—7 metrov. Tam sta nama naredila pravo in edinstveno predstavo. Bil je srdit boj dveh gorjancev, starih in trdnih, katerih vsak je po Trčkovu cenitvi imel roglje od 105 do 110 točk. Dvoboj je trajal že dober četrt ure, ko ju je Tone na glas prav po žirovsko opomnil: »Hadiča, zdej je pa dosti!« In parkrat je še krepko zaploskal. Kakor da sta sama v vseh

Karavankah, tako sta bila predana neusmiljenemu boju za oblast. Ko boja le ni bilo konec, sem jaz zažvižgal na prste, da se je razleglo čez kilometer daleč, a tudi to ni zaleгло. Po več ko 20-minutnem pretepu sta odšla drug za drugim ne več ko 3 metre mimo naju. Kljub temu, da sva bila ves čas popolnoma nezakrita, naju v svoji strasti niti opazila nista. To je bil boj za gospodarja v tropu in se je nadaljeval, dokler eden ni podlegel ali povsem odnehal.

France Logar

Lisice v Beli krajini

Članek Radoslava Cajnka v »Lovcu« št. 11/1969, str. 330, me je vzpodbudil, da se tudi jaz oglašam. Lovim lisice že polnih 43 let. V lov, še posebno v lov na lisice, me je vpeljal moj pokojni oči, okr. gozdar Ivan Ahačič. Ko sem bil še mlad, smo lisice lovili največkrat na strihnin, ki smo ga dobivali iz Švice. Za vabo smo uporabljali vrabce, katerim so djali zdrobljen strihnin v grlo (lisica namreč najprej požre oz. odtrga pri ptičih glavo);

Milivoj Kvas z dvema iznad 1500!

manj smo pa uporabljali kosti piščančjih peruti, ki smo jih znotraj očistili vsake maščobe, tako da se je strihnin pri pregrizu kosti vsul v gobec. Uspeh je bil 100%. Kostni smo manj uporabljali, ker je šlo vanje preveč strihnina, pa tudi miši so jih večkrat odnesle. Strup je bil odlične kvalitete (purum brucin frei), čist in prost brucina; deloval je tako učinkovito, da ni nobena žival šla dalj kot 10 korakov. V poznejših letih strihnina iz Švice nisem mogel več dobiti, ker je umrl zdravnik, ki nam ga je dobavljal. Tako sem začel uporabljati naš strihnin nitrikum, s katerim pa žal nisem imel več takega uspeha in je le redka lisica obležala v bližini; nekatera je

šla celo kilometer daleč ali pa je sploh nisem našel. Začel sem uporabljati cianovodikove ampule, s katerimi sem imel vedno 100% uspeh. Lisice je bilo zelo veliko; bili so dnevi, ko sem nastavljal samo 8 vab in sem zjutraj pobral 7 ali celo 8 lisic.

Veliko lisic sem postrelil na nočnem čakanju. Napravil sem si manjša mrhovišča, za katera sem skrbel, da so bila vedno založena. Včasih sem celo z vozom pripeljal razne mesne odpadke, ki sem jih dobil na klavnici v Črnomlju.

V prvih povojnih letih je bilo pri nas veliko lisic, saj sem jih sam pokončal v eni zimi preko 160. Ker sem pravilno ravnal z ampulami, čeprav sem jih upora-

bil na stotine, se mi ni nikoli pripetila nesreča, le včasih je padel kak pes, ki pa ponoči ni imel kaj iskati v lovišču. Lisici na sliki sta že iznad mojih 1500 pokončanih. Če bi vsaka od teh uničila na leto samo 4 divje zajce, eno mlado srnjad, nekaj pernate divjadi in kur, si komaj lahko predstavljamo škodo, ki bi jo te lisice napravile. Da sem uplenil toliko lisic, je bilo treba žrtvovati mnogo ur in prezebaty mnogo noči, pa tudi revma mi je počasi začela lezti v kosti. Vendar še danes nisem prenehal preganjati prebrisane zvito-repke. Kljub tolikemu trudu in koristi za lovišče pa nisem našel pravega razumevanja pri naših lovcih.

Danes mnogo govorimo, da so se lisice v belokranjskih loviščih zopet preveč razmnožile. Lahko trdim, da imamo že več lisic kot zajcev, njihovo število pa se je z letošnjim leglom prav gotovo še podvojilo. Divjih zajcev imamo iz leta v leto manj. Naša LD Črnomelj je vložila v lovišče že na stotine fazanov, toda brez uspeha. Ves trud in skrb za dvig fazanov in zajcev bo zastoj, če ne bomo našli učinkovitejšega sredstva za uničevanje roparic. V hrvatskem lovskem listu sem nekoč bral članek, v katerem piše: »V lovišču, kjer so fazani, ne sme biti ene lisice.« S piscem tega članka se popolnoma strinjam. Žal pa pri nas večina lovcev ve zelo malo o življenju in škodi lisic. Premalo se zanimajo za lisičji sled, vsaj takrat, ko piše lisica svojo povest o pohodih in delu po zapadlem snegu. Marsikateri lovec je že videl ob lisičjem sledu levo ali desno potegneno podolžno črto v presledkih, pa vendar ga to ni zanimalo ali pa ni pomislil, da bi ga ta sled lahko pri-

peljala do zakopanega plena, ostanka zajca, če ne tudi celega, ali celo do delov srnjadi. Odkar lovim, še ni minila zima, da nisem našel več takih primerov in na koncu tudi pričakal lisico, ki je največkrat še isto noč prišla pogledat svojo zalogo, kar pa je bil tudi njen zadnji tatinski podvig. Lovcem se ni treba bati, da bi lisico povsem zatrli in bi ostal gozd »brez sanitetne službe«. Zapomnimo si eno: v poletnih mesecih lisica ne žre poginule divjadi, pač pa svoje opravijo medvedi, muhe mrharice in drug mrčes.

O strihninu in njegovih nevarnostih ne bom pisal, saj je o tem že dovolj obširno napisal Radoslav Cajnko. Edina pripomba bi bila, da strihnin najhitreje deluje, če se absorbira skozi sluznico prebavila; torej je veliko nevarnejši, če pride v usta kot v kri.

Ob zaključku ponovno podarjam, da so se lisice pri nas tako razmnožile, da so že presegle kritično mejo ter bo treba proti njim hitro ukrepati, ali pa globoko poseči v lovske blagajne in tudi v lastne žepe, če hočemo hraniti lisice z nabavljenimi fazani in zajci.

Milivoj Kvas

Dva strela – dva prašiča

Dne 27. januarja 1969 je lovec Viktor Horvat s Sinjega vrha uplenil dva divja prašiča, vsakega z enim strelom. Tega dne sta bila na lovu v lovišču LD Sinji vrh tudi dva italijanska lovska gosta, ki sta oba prašiča odkupila. Tako je lovski družini prišel v blagajno

lep znesek. Lovska družina čestita Viktorju in mu želi še naprej dober pogled.

LD Sinji vrh

Zima – pomlad

Zima nudi lovcu poseben čar, a tudi humano nalogo, krmljenje divjadi. Lovci naše družine to nalogo vestno opravljamo. Ker sem po poklicu gozdar, se na terenu pogosto srečujem z divjadjo. Pri nas prevladujejo fazani, jerebice, srnjad in zajci. Kako potrebno jih je krmiti, ve vsak lovec. Še posebej to velja za fazane in jerebice, ko se v hudem mrazu in globokem snegu, iščoč hrane, približajo hišam. Kakšna je njih usoda? Veliko jih konča v loncu. Kadar je snega malo, je njihovo življenje še znosno. Saj v gozdovih pod hrasti, akacijami, bukvami najdejo žir, želod in drugo, da si potešijo lakoto. Srnjad obira rada tudi pozimi zeleno robido. Zajec pa razen po njivskih pridelkih, ki so ostali čez zimo zunaj (repa), najraje seže po vrbovih vejah. Posebno, kjer so vrbova sečišča, je vejevje vse obžrto

od zajcev, pa tudi od srnjadi. Torej tudi narava nudi divjadi nekaj hrane, če je zima mila. Vendar je to premalo za lačne želodčke. Prav zaradi tega je krmljenje nujno potrebno. Krmiti začnemo že v pozni jeseni, da se divjad privadi na krmišča. Občina nam predpisuje velik plan odstrela, posebno fazanov, ki smo ga morali letos skrbeti, saj bi na tak način porušili ravnotežje pri tej plemeniti divjadi. Kakšni bi bili naši gozdovi in polja brez divjadi? To bi občutili najbolj mi lovci. Lovska žilica nas potegne ob vsakem času v gozdove – v njihovo tišino. Čeprav je lovopust, sem velikokrat na obhodu do popolne teme. Prisluškujem utripu življenja neobglenih živali v zimskih dneh. Še šoja se mi smili. Komaj natresem hrano in stopim nekaj korakov vstran, se že baše in vrešči. Odpuščam ji njeno požrešnost do spomladi.

Zima se je poslovila in tu je pomlad, čas parjenja in ljubezni. Ohranjajmo lepo karmonijo narave! Pozimi smo divjad krmlili, sedaj varujmo njena gnezda in legla. Poučujmo in vzgajajmo naše zanamce, da bodo

tudi oni nadaljevali delo naših starost, katerim izrekam ob tej priložnosti globoko hvaležnost!

Štefan Köveš
Rogaševci

Huliganstvo in zračne puške

O tej zadevi je bilo že precej prelitega črnila, izgleda pa, da je bilo vse pisanje zaman. To me je prisililo, da sem še sam prijel za pero, da opišem početje mladine v naši vasi.

Stanujem v svoji hišici na prometni točki v vasi Brod s 26 hišami, na levem bregu Krke. V naši vasi so povéčini kmetje, katerih sinovi raznih starosti iz gole objestnosti ne vedo, kaj vse bi počenjali, zlasti v zimskih dneh. Zato so si nekateri nabavili zračne puške, s katerimi uničujejo in pobijajo vse, kar teče in leti. Ko je nastopila trda zima z visokim snegom, so v vas priletele tudi razne ptice in po smetiščih in okoli hiš iskale hrano. Med njimi so bili kosi in sinice, katerim sem na ploščad verande polagal bučnice, ki so jih odnašale na bližnje drevje in tam luščile. Ko jih je opazil eden teh mladincev — zaenkrat ga ne imenujem — je več teh sinic pobil z zračno puško, da so potem več dni ležale na snegu pod jablano, dokler jih niso pospravile mačke.

Spomladi gnezdiijo na lipi in drugem večjem drevju grlice-gugutke. Ko so se mladiki izpeljavali in posedali po strehah, so ti huliganski strelci takoj preskusili na mladikih svojo strelsko veščino in postrelili na desetine teh ptic, pozimi pa pobijali še stare, ne upoštevajoč svarila lovcev, da s tem kršijo predpise.

V pozni jeseni lani so trije ribiči z mosta na Krki lovili ribe. Vsak je bil zave-rovan le v svoj plovček na vrvi, kdaj bo potonil. Tako niso opazili, kaj se dogaja v njihovi neposredni bližini. Naenkrat prileti zrno iz zračne puške v tilnik ribiču iz Velike vasi, kar je seveda ribiče razburilo, a huliganskega strelca niso mogli izslediti. Podoben primer je doživela gospodinja, ki ji je na verandi pred vhomom v vežo priletelo mimo glave zrno iz zračne puške in udarilo v verandin opornik. Da bi prikrili svoje huligansko početje z zračnimi puškami, jih skrivajo v hlačnice in tako, kakor da so na nogo hromi, pohajajo po vasi in lovišču.

To sem napisal v opomin tem in takim mladincem, da prenehajo s sramotnim in surovim početjem, lov-cem pa v opozorilo, da predlagajo krivce v kaznovanje, od staršev teh huliganov pa zahtevajo povračilo napravljene škode. To

bi morda le zavrlo stalno upadanje števila ptic pevk in druge perjadi.

Janko Jordan
Brod

Nevarna zaščitna sredstva

Večkrat sem že bral v našem glasilu o nevarnosti za divjad od zaščitnih sredstev, ki se uporabljajo za varstvo rastlin. Spočetka sem mislil, da le ne povzročajo resnejše škode pri divjadi. Bil sem namreč mnenja, da delujejo strupena kemična sredstva v manjši koncentraciji le selektivno, to je, da uničujejo nezaželeno osebk. Prepričan sem bil tudi, da strupena zaščitna sredstva, ki imajo navadno vsa močan, neprijeten in odvraten vonj, sama po sebi odvrčajo divjad, zaradi česar se le-ta premesti drugam oz. izstopa na drugem kraju, kjer sta zrak in trava čista, brez odvrat-

nega vonja. Žal pa vedno ni tako.

O tem sem se prepričal že večkrat, opisal pa bom le dva primera, ki sta me opozorila na nevarnost, ki preti divjadi zaradi strupenih zaščitnih sredstev.

Nekega junijskega dne sem odprl okno, ko je na drugem bregu v sadovnjaku že dalj časa brnela motorka. Popoldne je pričel pihati rahel veter iz sadovnjaka proti hiši in s seboj prinašati zoprn vonj po metasistoksu. Sadovnjak je velik 5 ha in leži v kotanji, kjer je rast bujna in sega trava do spodnjih vej košatih jablan. Zato je v njem vedno precej zajcev in fazanov. Ko sem občutil vonj metasistoksa, sem najprej pomislil na številna gnezda fazanov in mladih zajčkov, ki bodo poginili od strupa. Po končanem delu sem vprašal delavce, če so videli kakšno fazanko s kebčki. Povedali so mi, da ne, pač pa so videli, da je odrasla srna ves čas tekala po travi in bavkala. Pod večer sem šel pogledat. Našel niti slišal nisem ničesar, sicer pa tam dolgo tudi nisem vzdržal, ker je bil vonj po škropivu v toplem in vlažnem junijskem večeru tako močan, da ni bilo mogoče zdržati v visoki travi več ko pol ure.

Naslednji dan, ko sem se vrnil iz službe, so mi prišli otroci povedati, da v sadovnjaku že ves dan nekaj žalostno pivka. Takoj sem odšel z njimi v sadovnjak, kjer sem našel pod jablano, katere veje je prerasla trava, srno, ki je nepremično ležala. Bila je že napeta, gobček pa je bil ves v penah. Ob njej je pivkal en njen komaj kak dan star mladič, medtem ko je drugi nagonsko iskal mleko pri mrzlem vimenu. Prizor je bil tako žalosten, da bi se zganilo še tako trdo srce.

Foto J. Bogataj: Velika sinica

Vprašanja – odgovori

Kakšen je naš lovski kroj in kakšne barve

Vprašanje:

Na lovskem plesu v hotelu »Slon«, 8. februarja 1969, se mi je vzbudilo vprašanje, kakšen je sploh naš lovski kroj in kakšne barve, kajti dva lovca nista nosila enakih oblek. Ker govorimo o lovski organizaciji, sem si namreč predstavljal tudi na zunaj več enotnosti. Sem lovec začetnik in imam namen — kakor tudi moji tovariši — omisliti si lovsko obleko. Prosim, napišite nekoliko natančneje, kakšen je naš, slovenski lovski kroj in kakšne barve!

J. G.

Odgovor:

Vprašanje, kakšen naj bi bil naš lovski kroj, je bilo prvič sproženo na občnem zboru Lovske zveze Slovenije l. 1953, in izvršni odbor LZS je dobil nalogo, da pripravi opis in skice. Skice kroja z dolgimi hlačami in kratkimi (pumparicami) z opisom vred so bile prvič objavljene v »Lovcu« št. 12/1953, drugič v Lovskem koledarčku 1958, tretjič v »Lovcu« št. 8/1966.

Naj ponovimo opis: »Blago — loden — je rjave barve. Ovratnik je ozek, stoječ, prešit in se da zapeti (z zapencem). Ovratnik kakor tudi zavihki so iz istega rjavega blaga kakor obleka. Zelena tenka obroba je le obšiv ovratnika, zavihkov, žepov suknjiča, pasu in zunanjega roba hlač po dolžini. Zelena obroba je na skicah označena s črtkastimi črtami. Zelen je tudi obšiv na koncu rokavov in trikotnik na hrbtu, kar je na

skici črno označeno. Barva obšivov in obrobe je temno zelena. Suknjič ima lahko eno ali dve vrsti gumbov. Pas (dragonar) mora biti tako vшит v stranskih šivih, da se lahko pretakne na notranjo stran in zapenja tudi znotraj.

Klobuk je po možnosti iz velurja in z obšivom podobne zelene barve. Kratke hlače (pumparice) naj ne segajo daleč čez kolena. Nogavice so poljubne barve in poljubnega vzorca.

Lovska Zveza Slovenije se je odločila za lovski kroj, ki je podoben — ne pa enak — lovskim nošam drugih alpskih narodov. Sicer se uniforme ali kroji društev, organizacij in celo vojske s časom spreminjajo. Lahko se torej spremeni tudi naš lovski kroj, toda doslej ga tisti, ki je bil zanj zadolžen, še ni spremenil. Prav bi bilo torej, da bi lovci pri nakupu oz. naročilu lovskega kroja bolj pazili na predpisano enotnost, ne pa da nekateri kar tekmujejo, kdo bo imel na sebi več zelenih navivkov in drugega. Enotnost oz. različnost krojev pride predvsem do svojega pozitivnega oz. negativnega odraza na lovskih slovesnostih, pogrebih ipd. Če naj bi bili lovski kroji ob takih priložnostih zunanji odraz naše organizacijske enotnosti, potem bi nas bilo lahko večkrat sram.

Loden za lovski kroj je torej rjav. Odenkov rjavih barv pa je več, predvsem dve: temnejša in svetlejša. Za lovski kroj je mišljen loden jelenje rjave barve, kakršnega je bilo l. 1953 in še nekaj let kasneje dovolj na voljo.

Gumbi so iz jelenjega rogovja.

Srno sem odpeljal na veterinarsko postajo, kjer so lahko samo še ugotovili, da je nastopila smrt zaradi zastrupitve. Mladiča — bila sta oba srnjačka — sem skušal z vso skrbjo obdržati pri življenju, kar se mi ni posrečilo. Eden je poginil že čez eno uro, drugi pa naslednji dan. Po vsej verjetnosti sta se ob mrtvi materi napila mleka, v katerem je bil že strup.

Prepričan sem, da bi se bila srna umaknila smrdu škropiva, če bi bila sama. Toda njen materinski čut je premagal tudi strah pred smrtjo. Srna verjetno ni zaužila poškrbljene trave, ampak se je zastrupila, ko je po tleh vohala za sledjo mladičev.

Ta primer nam potrjuje, da strupena škropiva uničujejo tudi drugo divjad, zlasti zajce in fazane. Slednji se zastrupijo s pobiranjem živega ali že omrtvičenega mrčesa po škropljenju.

Drugi primer sem doživel lansko jesen. Dnevi pred praznikom 29. novembra so bili nenavadno sončni in topli. Zato so delavci Agro-kombinata zopet vključili molekulatorje in pričeli s škropljenjem sadnih plan-taž z endrinom, za uničevanje voluharja. Škropili so v Vajgnu in Gačniku, kjer so na kompleksu 55 ha mla-

di sadovnjaki. Zadnji dan so škropili v sredo, 27. novembra. Na praznik, 29. nov., je bil krajši lov v Vajgnu. Na lovu smo našli 4 mrtve zajce, 2 srni in enega srnjaka. Ta ugotovitev me je zaskrbelo, kajti prepričan sem bil, da je poginilo še mnogo več najrazličnejše divjadi, ki pa se je takrat, ko je začutila slabost, zavlekla v gosto grmovje in tam poginila. Delno pa je divjad odšla tudi v drug revir, kjer nismo lovili, in tam poginila.

Povsem razumljivo je, da se agrotehnika in sodobna tehnika sploh v kmetijski proizvodnji ne bo prilagojevala lovstvu in gojitvi divjadi, ker si v današnjih pogojih ni mogoče predstavljati pridelovanja kakovostnega sadja, kot ga zahteva današnji trg, brez navedenih in še mnogih drugih hudostropenih zaščitnih sredstev. Zato je naloga nas lovcev, da se vedno prilagajamo uvajanju sodobne tehnologije in z njo najrazličnejše mehanizacije ter skušamo škodo na divjadi zmanjšati, kolikor je to mogoče in jo nadoknaditi s pospešeno gojitvijo, z urejanjem remiz, z dobro lovsko čuvajsko službo in podobnimi načini gojitve.

P. P., Pesnica

Kakšna je barva srajce, je odvisno od priložnosti, ob kakršni nosimo lovski kroj. Npr. za lovski ples pride v poštev bela srajca, za veliko brakado in zadnji pogon pa zelena. Zlasti naj bo srajca zelene barve — po možnosti z všitim SLD znakom na levi strani prs — če je npr. poleti na lovski prireditvi zaradi vročine v suknjiču prevroče. Če je ob taki priložnosti tudi lovska povorka, lovci — četudi brez po vršnikov — niso razoglavi, ampak pokriti z lovskim klobukom.

Kravata je v vsakem primeru zelena.

Lovski kroj ali uniformo nosimo predvsem, kadar nastopamo kolektivno kot organizacija, manj za lov sam, kjer pride z ozirom na vremenske razmere in način lova v poštev čim praktičnejša lovska obleka.

Opomba: Posebej odtisnjene skice lovskega kroja z opisom interesenti lahko dobe na uredništvu »Lovca«.

Ur.

Lov na fazane v snegu

Vprašanje:

Ali je prav, da nekateri lovci streljajo fazane še petnajst dni po novem letu, sredi trde zime, kakršna je bila minula, ko jih stiskajo sneg, mraz in pomanjkanje hrane ter se nemočni zbirajo okoli krmišč?

F. P., Selnica

Odgovor:

Republiški zakon o lovstvu od 30. junija 1966 določa v svojem 3. členu lovni čas za fazane in fazanke od 1. oktobra do 15. januarja. Isti zakon pa v 20. členu pod 3. točko prepoveduje »loviti divjad, razen volka,

ob velikih poplavah in zaletih«.

Pretekla zima je bila za fazane brez dvoma trda, s hudimi zameti. V takem primeru lov nanje že po napisanem zakonu ni dovoljen. Lovci pa imamo še drug, nenapisan zakon o lovski pravičnosti, lovski etiki, ki nam brani in prepoveduje streljati divjad v stiski, ko je nemočna, četudi bi napisani zakon to morebiti dovoljeval.

Literatura

Inž. Ferda Šulentića knjigo »**Priroda i ljudi**«, Zagreb 1968, je izdala Lovačka knjiga, založniški oddelek Lovske zveze Hrvatske. Knjiga žepnega formata, s 364 stranmi, ima v vsebini nakazanih 6 poglavij, od katerih je vsak razčlenjen v pestro zbirko črtic, avtorjevih doživljajev, spominov in opisov iz lovskega in ribiškega sveta. Največ jih je in najlepše so iz življenja njegove rodne Like, sicer pa iz mnogih krajev oziroma lovišč širom po Jugoslaviji.

Akvarelna slika z jelenom na naslovni strani nekako simbolizira bogastvo naših evropsko znanih in priznanih lovišč z vsemi vrstami divjadi, zlasti z jeleni. Bralcu, posebej lovcu, pa se pri ljubi knjiga zaradi svoje tople domačnosti in izvirne šegavosti v slikovitem jeziku sočnega ikavskega narčja kršne Like. Bralec neposredno živi z dogajanjem in mu je kar žal, ko se zave, da le bere, da je to bilo nekoč brez njega. Kakor se mladina zamakne v povesti in pravljice, tako se bo lovec zatopil v to knjigo,

Sicer pa je zakonito določilo o lovu na fazane do srede januarja iz lovske gojitvenih razlogov utemeljeno — predvsem za lovišča, bogata s to divjadjo, ko večkrat jesenske lovne razmere onemogočijo izvršiti planirani odstrel do konca leta, zlasti odstrel petelinov — če so v januarju dani pogoji za lovske pravičen odstrel.

Ur.

ki mu bo oživila spomine na lastna doživetja, da bo znova in znova posegel po knjigi, pisani z občutjem in lovskim srcem.

Knjiga velja 24 din in jo naročite pri založniku: Lovački savez Hrvatske, Zagreb, VI. Nazora 61. Ne bo vam žal.

Inž. M. Šušteršič

Fotoamater

Spomladi

Razen jeseni, ko ob pestrih barvah gozdov lahko nastanejo najboljši lovski posnetki, je najugodnejša svetloba za fotografiranje tudi v marcu, aprilu in delno tudi maju. Toda v tem mesecu manj v nižinah kot v višjih legah, kjer zelenje s svojimi zavesami še ni zakrilo pred fotografsko kamero marsikaj zanimivega. Poletje je prav zaradi obilnega zelenja za fotografiranje manj prikladno. Ekspoziciranje v poletnem gozdu je kočljiva zadeva; preveč zelenja zlasti pri črno-beli fotografiji rado napravi sliko črno, temno.

Mesec maj je čas gnezdenja, valjenja in mladičev. Sicer lovci fotoamaterji na splošno razpolagajo z manj kvalitetnimi aparati, vendar tudi z njimi v tem času lahko napravimo kvalitetne posnetke. Marsikomu se nudi priložnost, da slika fazanko na gnezdu, jrebico, kotorno, gnezda ptic pevk z jajci ali mladiči, gnezda škodljivcev kot srak, vran, šoj itd. Dragocena bi bila dobra fotografija valeče kokoši divjega petelina, ruševca in jereba. Čeprav vse te kure na gnezdu dobro držijo, v »Lovcu« še nismo imeli priložnosti videti dobrega posnetka valečih gozdnih kur. Lovec, ki je odkril tako gnezdo, naj o tem obvesti znanca fotoamaterja. Enkratni posnetek najbrž ne bo uspel, fotografirati bo treba večkrat, kajti najbrž bo prav pri tem nagajalo zelenje s svojimi sencami.

Če greste na divjega petelina ali ruševca, ne pozabite vzeti s seboj tudi fotoapa-

rata. Posebno, izredno srečo bi morali imeti, če bi vam uspel posnetek živega divjega petelina ali ruševca. Fotografiranje teh dveh ptic v naravi je poglavje zase, toda ponudi se vam morda priložnost, da slikate lahko kako drugo živo div-

jad. Če pa že ne divjadi, je pa fotoamaterjeva trofeja lahko tudi posnetek pokrajine ali lovskega običaja v zvezi z lovom in uplenitvijo.

V mesecu cvetja vsem torej dober pogled in — dobre fotografske posnetke!

Mitja Mikec

Mladi pišejo

Z očkom v lovišču

Že večkrat sem prosila očka, ki je lovec, da bi me vzel s seboj v lovišče. Rada opazujem živali v gozdu. Ker sem se potrudila, da sem v polletju izdelala z odličnim uspehom, se mi je izpolnila ta težko pričakovana želja.

Nekega zimskega popoldne, ko se je zopet odpravljal krmit fazane, sem smela z njim. V novozapadlem snegu je bilo vse polno sle-

dov divjadi. Ker je očka zanimalo, če so »lisice doma«, kakor je rekel, sva mimo grede zavila k lisičinam. Tiho sva se jim približala. Lisice so bile res doma, saj je bil sneg pred luknjami ves umazan in poteptan. »Prava reč,« je rekel, »boste že prišle kmalu na svoj račun.« »Kdaj pa, očka?« sem vprašala. »Ob polni luni,« je dejal in krenila sva počasi po pobočju proti potoku Srncu. Pod košatim hrastom na obronku gozda sva zagledala srne, ki so

brskale po snegu in si izkopavale hrano. Čeprav sva hodila previdno, naju je izdal škripajoči sneg. Srnjad je dvignila glave in prisluškovala. Tudi midva sva obstala. Opazovali smo drug drugega, vendar ne dolgo, ker je srnjad zbežala v gozd. Hodila sva naprej in končno prispela do krmišča. Očka je pregledal sledove, nametal krmo, medtem pa sem jaz opazila na bližnjem drevesu veverico, ki je skakljala z veje na vejo. »Glej, očka!« sem zaklicala, kar pa ni bilo prav, kajti z bližnjih dreves in iz grmovja so prestrašeni odrftotali fazani, katerih prej nisva videla. Zato me je očka poučil: »Po gozdu hodi vedno tiho in previdno!«

Napotila sva se hitro k drugemu krmišču, saj se je dan že pričel nagibati. Ob potoku sva prestrašila zajčka, ki je prhnil iz grma in jo urnih nog ubral po zasneženem pobočju. Spešila sva po gazi in še kar hitro prišla do drugega krmišča. Tudi tu sva nametala koruze in druge krme za prezeble fazane. Šoja je vreščala nekje v vrhu košate smreke in očka me je zopet poučil, da je to gozdni stražnik ali obveščevalec.

Sonce se je že poslavljalo od zasnežene pokrajine, ko sva hodila utrujena proti domu. Čeprav je pritiskal mrz in me je že zeblo, sem bila vesela, saj sem doživela prelep zimski popoldan v naravi, ki mi bo ostal še dolgo v spominu.

Razmišljala sem, kako je divjad v hudi zimi uboga, če ne skrbe lovci zanjo in če mora lačna prezebiti.

Ančka Reiter,
Gerlinci 83
Cankova

Ob ruševcu štiri napake

Uršlja gora nas je pozdravila z meglo in dežjem, ko smo otovorjene kot primorski oslički prisopihale na vrh. Na naše veliko veselje smo dobile od staršev dovoljenje, da same preživimo dan ali dva na gori. Prezeble in premražene smo s težavo dobile kotiček v planinski koči, ki so jo ravno tiste dni odprli. Malo gostov je bilo v koči, zato smo zvečer malce začudeno uprle oči v prišlece s puškami na ramah. Zvedele smo, da nameravajo drugo jutro zarana na lov na ruševca. Zvečer, preden so legli spat, so nas šaljivo povabili na lov: »Zjutraj ob treh vas bomo poklicali. Bo šla katera z nami?«

Nasmehnile smo se, le kaj bi drugega storile. Obljubile? Ne, nikakor ne. Preveč smo bile izmučene, da bi lahko tako zgodaj vstale. Šumenje in zavijanje vetra na gori nas je zazibalo v sladke sanje. Prvi sončni žarki, ki so pokukali skozi na pol odprto okno, so me šele predramili iz spanja. Kot bi trenil, sem bila oblečena in se s čevlji v rokah, da ne bi prebudila upravnika, splazila po stopnicah. Zaslišala sem glasno govorjenje. Niti na misel mi ni prišlo, da so to lovci. Ko sem vstopila, sem nemo obstala. Nisem vedela, kaj naj storim. Lovci so me veselo in poredno gledali. Vrnili so se že z lova.

Privezan za kljun je bil obešen na kljuki na steni — ruševce. Sedaj so bile na vrsti druge težave. Niti na misel mi ni prišlo, da bi morala uplenitelju seči v roko in mu voščiti »lovski blagor«. Sam me je opomnil na to.

Prvič v življenju sem videla ruševca. Bil je čudovit.

Foto Z. Orel

Ko smo opravili s prvo ceremonijo, je bila na vrsti pijača. Na mizi me je čakal poln kozarec. Bolj ko sem se izgovarjala, da sem še tešč, bolj so me silili, naj pijem. Da se jim ne zamerim, sem segla po kozarcu — z desno roko seveda. No, to je bila moja druga napaka.

Pa še nekaj sem storila napak. Zvečer, ko so legli lovci k počitku, bi jim po lovski navadi morala voščiti za naslednji dan zjutraj »dober pogled«, pa so se morali zadovoljiti samo z običajnim — lahko noč.

Kmalu sem morala prebuditi še prijateljice, ki so storile enake napake kot jaz. Šele takrat sem spoznala, kako velik dogodek je za lovca, če upleni tako čudovito ptico, kot je ruševca.

Ob slovesu smo si krepko segli v roke in zaželele smo jim še mnogo »sreče« pri nadaljnjem lovu. — Četrta napaka, saj lovcu sreče nikdar ne voščimo, pač pa »dober pogled« ali »ravne cevi«.

Marička Hancman
Žerjav 32
p. Črna na Koroškem

Foto I. Fabjan: Ruševca pred bojem

ko imeli le, če bodo družine imele dovolj denarnih sredstev.

Lovska družina »Plešivica« sodi med družine, ki sprejemajo največ inozemskih lovskih gostov, saj jim lahko nudi ugoden lov. Sem prihajajo gosti iz Avstrije in Nemčije, največ pa iz Italije, ki se navdušujejo predvsem za pernatu divjad. Slišati pa je bilo tudi že več pripomb, da nekateri gosti nimajo pravega športnega odnosa do lova in da streljajo vse, kar jim prileti pred cev. Take pritožbe smo slišali tudi po drugih LD na Dolenjskem. Za to je več vzrokov. Največkrat vodniki inozemskih gostov ne opozore na naše lovske predpise.

Imel sem priložnost, da sem spremljal inozemske goste po Suhi krajini v lovišču LD »Plešivica«. Tudi v tem primeru smo opazili, da z gosti ni vse v redu, da v lovišču tudi brez potrebe streljajo in vznemirjajo divjad. Na žalost pa se z gosti ni nihče mogel pogovoriti, ker nihče ni obvladal italijanščine. Tudi na njihove napake jih nismo mogli opozarjati.

Dne 4. in 5. XI. 1968 so bili v lovišču »Plešivica« 4 gosti iz Italije. Prišli so ločeno po dva. Dva gosta sta želela odstrel fazanov in zajcev, medtem ko sta si dva pozelela še odstrel srnjaka. Ločeno v dveh skupinah smo odšli v lovišče. Prva skupina je imela več

lovskega uspeha, saj sta gosta v zelo kratkem času uplenila tri fazane in sta se popoldne zadovoljna vračala. Naša, druga skupina pa je prvi dan dopoldne spodila le enega zajca in še tega je gost zgrešil. Popoldne je gost ob reki Krki uplenil fazana. Spodili smo še nekaj fazanov, cevi pa so bile krive in ni bilo zadetkov. Zvečer sta se gosta pritoževala, da jih imamo »za norca«, da jih vodimo po predelih, kjer ni divjadi. Pritoževala sta se tudi, da se za enega fazana ne splača tako daleč hoditi na lov. S tolmačem smo jih prepričevali, da pač ni vsak dan nedelja. Ker gosta nista imela želenega uspeha, sta sklenila, da se vrneta že naslednji dan. Zjutraj pa je močno deževalo, vendar smo na željo gostov šli v vas Plešivico, ker sta gosta želela odstreliti srnjaka. Vljudni in prijazni lovci v Plešivici so bili kljub slabemu vremenu takoj pripravljeni na lov. V kratkem času smo videli na stojiščih oz. prežah več lepих srnjakov. Oba gosta nista bila dovolj pripravljena. Pač pa sta se gosta lahko prepričala, da je v tem lovišču divjadi dovolj, le spretnosti da manjka. Tudi dež je napravil svoje. Ob slovesu smo gostom želeli, da bi bilo drugič več uspeha in manj praznih strelcev.

Anton Kranjc

Lovska organizacija

Z inozemskimi gosti v žužemberškem lovišču, Suha krajina

Lovska družina »Plešivica« Žužemberk gospodari z velikim loviščem, saj meri 9243 ha. Večji del lovišča je hribovit, le delno ravninski. Lega lovišča je taka, da so v njem ugodni življenjski pogoji skoraj za vso divjad. Skozi to lovišče teče reka Krka, ob njej so izredni pogoji za gojitev fazanov. Fazan je bil včasih redkost v tem lovišču. V lovskem letu 1967/68 in 1968/69 je ta družina spustila v lovišče več fazanov in fazank. Naselitev fazanov je dobro uspela. Ob reki Krki je sedaj zadovoljiv stalež fazanov. S pravilnim gospodarjenjem pa je družini uspelo dvigniti tudi stalež druge divjadi, kakor zajcev, srnjadi in jelenjadi. V lovišču se pojavlja tudi nekaj medvedov, saj je v njem urejeno mrhovišče. Nezadovoljiv je sta-

lež divjih prašičev, ki pa so redkost tudi po drugih loviščih na Dolenjskem. Divje prašiče je pred leti dvakrat prizadela prašičja kuga in razredčila stalež. Stalež divjadi pa bi bil še večji, če bi imeli ljudje pravi odnos in razumevanje do lovstva. Še so ljudje, ki uničujejo in preganjajo divjad ter delajo škodo po loviščih. Tudi je še nekaj nezakonitega lova. Divji lovci so največkrat premalo kaznovani. Na račun lova večkrat slišimo pripombe, da od njega nimamo nič in da lov ne donaja nobene koristi, pač pa da divjad povzroča le škodo kmetijstvu. Pritožbe so predvsem od strani kmetov, češ da škode tudi niso povsod plačane. Kmetom bo treba pojasniti, da se škoda plača le, če imajo svoje posevke pravilno zavarovane.

Več skrbi bo treba posvetiti tudi čuvajski službi. Sedaj je le malo lovskih družin, ki imajo lovske čuvaje. Čuvaje bomo pa lah-

Zahvala in priznanje

Izvršni odbor Lovske zveze Slovenije izreka vse priznanje in toplo zahvalo vsem organizatorjem tečaja za lovske čuvaje za vzorno organizacijo in vložene napore, ki so privedli do tako lepega uspeha tečaja. Posebej izreka svoje priznanje in zahvalo upravniku tečaja Milošu Kelihu ter predsedniku vzgojno-propagandne komisije LZS Ivanu Cvaru za naporno in uspešno delo, hkrati pa se zahvaljuje tudi vsem predavateljem na tečaju in vsem drugim, ki so kakorkoli pripomogli, da je tečaj tako lepo uspel.

LD Griže je napravila električni daljnovod

Lovska družina Griže ima svoj lovski dom pod Gozdnikom, ki je bil zgrajen leta 1955 in stoji sredi lovišča na krasni razgledni točki. Obdaja ga precej strmo hribovje do 1092 m nadmorske višine. Dolino deli na dvojce čista in bistra Artišnica, v njej je polno postrvi. Na obeh bregovih je hribsko lovišče, bogato

z divjadjo. Največ je srnjadi, saj se je naselila vse do Savinje in celo čez Savinjo v žalsko ravnino. Mufloni, ki so bili spuščeni pred tremi leti na Šmohorju, so se naselili v glavnem v Katečniku in okolici. Trenutno imamo okrog 30 muflonov. Lani so se začeli pomikati proti Gozdniku in Kamniku, opazili smo jih celo pod Mrzlico. Gamsi so se pojavili v revirju Kamnik že pred kakimi 15 leti, množiti pa so se začeli 1966. leta. Lani smo jih našli že sedem, enega pa smo odstranili. Divji prašiči so stalni kar v štirih revirjih. V zadnji sezoni smo jih uplenili 11. Blizu lovske koče se oglašata tudi divji petelin. Zajčji stalež je skromen. Zato smo dolgouhce lani zaščitili in v lovišče spustili zajce, ki smo jih nabavili po Lovski zvezi Celje s Češke.

Lani je Gozdno gospodarstvo Celje popravilo cesto na Gozdnik, vse do lovske koče.

V jeseni 1968 smo se člani družine odločili za gradnjo daljnovoda in elektrifikacijo koče. Prispevali smo okrog 6000 din, LZ Celje pa je dala brezobrestni kredit 5000 din na odplačilo v šti-

rih letih. Skoraj vsi člani so sodelovali pri preseku gozda, sekanju in čiščenju drogov, kopanju jam in drugem. Opravili smo več kot 800 udarniških ur. Hkrati smo opremili tudi lovsko kočo, v kateri je pet postelj in pet zasilnih ležišč.

Dolgo zaželena električna luč je zagorela 29. novembra, na dan naše republike. Sedaj smo naredili vlogo na obč. skupščino Žalec, da nam proda 1 ha travnika in njiv okoli koče, ki jih bomo obdelali za krmljenje divjadi.

K. Pevec,
Žalec

Jubilanti

Jože Pučko — petdesetletnik, član LD Slovenj Gradec, si je prve lovske večine nabral že v zgodnji mladosti po lepih koroških gozdovih in gmajnah. Kot gozdarski strokovnjak je služboval po raznih krajih koroškega kota. Ob obilnem poklicnem delu pa je vedno našel čas za udejstvovanje v lovstvu s puško, s predavanji in peresom. Odlikovan je z znakom za zasluge in z redom za lovske zasluge II. stopnje, prav letos pa poteka 15 let njegovega uspešnemu delu kot starejšini LD Slovenj Gradec. Mnogo let je, odkar je odbornik LZ Maribor. Spoštovanemu slavljenju in dragemu tovarišu želimo še

obilno zdravih in zadovoljnih let med nami in užitka med divjadjo v naših loviščih!

Jože Oicl, član LD Slovenj Gradec, poln delavnosti in zdravega humorja, praznuje svojo sedemdesetletnico. Po poklicu gozdar, sedaj pa meddružinski lovski čuvaj za gojitev muflonov na Uršlji gori. Za svoje zasluge kot lovec več ko pol stoletja, večletni član UO in družinski kinolog je bil odlikovan z znakom za zasluge. Dragi Jože, še mnogo dela Te čaka in zato Ti želimo še mnogo let zdravja in uspešnega dela za dobrobit lovišč in štirinožnih naših spremljevalcev! Na mnoga leta!

Člani
LD Slovenj Gradec

Lovski dom LD Griže

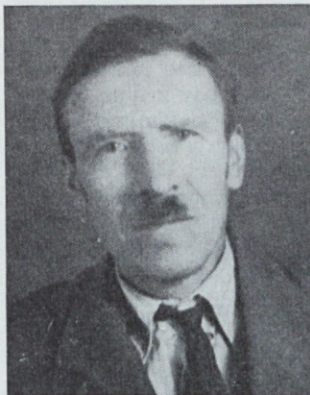

Oto Šildenfeld, 70-letnik, ustanovni član LD Vransko, tajnik in potem blagajnik. Za prizadevno delo je bil odlikovan z znakom za zasluge LZS. Še danes je vesten lovec in pomaga zlasti pri krmljenju divjadi. Tovariš Oto, vsi vranski lovci ter znanci in prijatelji ti želimo še mnoga zdrava leta in dober pogled!

Vranski lovci — F. G.

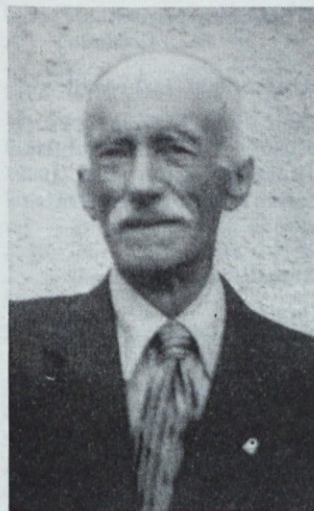
Valentin Punčuh, član LD Dreta-Nazarje, nas je za vedno zapustil v 70. letu starosti. V lovski organizaciji je sodeloval polnih 46 let. Blagemu pokojniku in dobremu lovskemu tovarišu ohranimo trajen spomin!

LD Dreta-Nazarje

50 let in ves ta čas zahajal v prelepe gozdove okoli Grosuplje. Kot prvi tajnik takratne Okrajne lovske zveze Grosuplje je bil organizator naprednega, sodobnega lovstva. Nazadnje je bil član nadzornega odbora naše LD. Bil je izkušen lovec, gojitelj divjadi, kinolog in učitelj mladim lovcem. Dragega lovskega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

Lovci LD Grosuplje

Umrli

Starega Vraga ni več — za vedno je **Ivan Petrič**, častni predsednik LD Otok, odšel iz naših lovišč. Komaj mesec dni prej so mu lovci čestitali za njegovo zlato poroko. Že v deških letih je postal lovec in ribič ter izvrsten strelec na race na Cerknškem jezeru. Vedrega tovariša in izkušenega lovca, našega spoštovanega očeta Vraga bomo težko pogrešali. Na Škriljah je

zadnji »štant« častnega našega staroste, v temni senci starih hoj, nad Golobino, ki slastno požira naraslo vodovje. Tu bo slišal klic našega roga k pogonom ter čakal, da se zvrstimo...

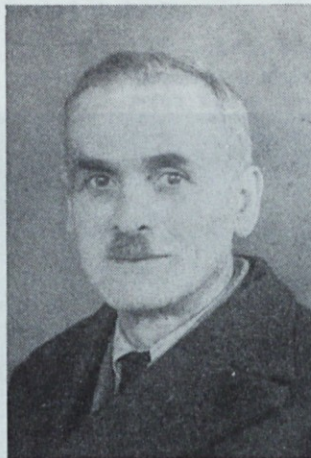
LD Otok

Jožetu Kolmančiču, bivšemu prosvetarju in tajniku LD Prežihovo, je nesreča pretrgala mlado življenje. Kot vodja gojitvenega revirja se je neumorni in požrtvovalni naš Jože odlično izkazal. Dobrega in zvestega tovariša bomo težko pogrešali v lovskih vrstah. Naj mu bo lahka koroška gruda in pokoj v sredini naših lovišč!

LD Prežihovo

Miha Gregorc, bivši čuvaj in dolgoletni član LD Storžič, nas je v 75. letu starosti zapustil. Vestnega in požrtvovalnega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

Lovci LD Storžič, Kranj

Jurij Benedičič, član LD Selca, 47 let lovec, nam je 80 let star umrl. Poštenega lovca in dobrega tovariša se bomo trajno in s spoštovanjem spominjali.

LD Selca — S. B.

Franc Vrbinc, soustanovitelj in član LD Grosuplje, nas je oktobra 1968 v 71. letu starosti za vedno zapustil. Lovsko puško je nosil nad

Franca Rusa, člana LD Dobrova, nam je v 55. letu starosti vzela bolezen, ki si jo je kot borec NOV nakoopal. France je bil član od ustanovitve družine, vesel lovski tovariš in zlasti gojitelj fazanov, ki jih je vsako zimo skrbno čuval in krmlil. Naj mu bo trajen in lep spomin!

Člani LD Dobrova

Gregor Strnad, član LD Dobrepolje, se je 86 let star za vedno poslovil od nas. Lovec je bil 70 let, skrben gojitelj divjadi, lovskih psov, ljubitelj narave, ki mu je tudi naklonila častljivo starost. Zglednemu lovskemu tovarišu naj bo spokojen večni počitek!

LD Dobrepolje

Mednarodni lovsko-kinološki ples

Lovski plesi so pri nas že tradicija. Nekoč so jih prirejala slovenska lovska društva, dandanes pa lovske družine in druge lovske organizacije. Zadnji veliki lovski ples v Ljubljani, ki ga je organizirala Lovska zveza Slovenije, je bil pred desetimi leti, februarja 1959, v domu na Taboru, kjer so se prej vršili tudi sicer vsi ljubljanski lovski plesi. Dvorana na Taboru pa je bila kasneje vse bolj zasedena s telovadbo, zato tu ni bilo več mesta za lovske plesne.

Prvi mednarodni lovsko-kinološki ples, ki so ga organizirali Kinološka in Lovska zveza Slovenije skupaj z upravo hotela »Slon«, je bil v noči od sobote na ne-

deljo, 8. in 9. februarja 1969. Misel na tak ples se je rodila ob stikih naših lovcev in kinologov z inozemskimi lovci, saj k nam prihaja na lov iz leta v leto več tujcev. Prireditveni odbor — s predsednikom Franjom Bulcem, tajnikom Pavlom Cvenklom in gospodarjem Sašo Kovačem — je, da se izogne finančnemu tveganju, stopil v stik z upravo hotela »Slon«, ki je bila pripravljena nuditi za ples vse svoje prostore.

Plesni prireditveni odbor je predvsem poskrbel za dekoracijo, za katero je bilo porabljenih 700 m vencev, 50 smrekic in 30 preparatov divjadi, od manjših ptic do divjega prašiča in medveda. Vsi domači lovci, kinologi in tudi ribiči so bili povabljeni na ples z vabilom v novoletni številki »Lovca«,

inozemcem pa so bila razposlana vabila s trojezičnim besedilom v slovenščini, italijanščini in nemščini. Jedilni listi so bili opremljeni z umetniško sliko boginje lova »Diane«. Za srečolov so prispevala dobitke številna podjetja oz. delovne organizacije. Za poskočno, plesno razpoloženje so bili prvotno angažirani štirje instrumentalni ansambli, vendar sta sodelovala le dva. Zaradi hudega snežnega meteža po vsej Sloveniji je bil prireditelj namreč prisiljen omejiti se le na zgornje prostore hotela »Slon«. Avtobusi in avtomobili s številnimi domačimi in tujimi gosti, ki so bili namenjeni na ples, so na poti v Ljubljano obtičali v snegu.

Pred pričetkom je goste pozdravil predsednik Kinolo-

ške zveze Slovenije in plesnega prireditvenega odbora Franjo Bulc, ples pa je otvoril pokrovitelj, predsednik ljubljanskega mestnega sveta ing. Miha Košak. Kooperacija z upravo hotela je kljub vremenskim neprilikam omogočila, da je prireditveni odbor pri obračunu lahko zabeležil celo 4000,00 din dobička, katerega del je pripadel tudi strelski komisiji LZS, ki je na zabavi organizirala strelsko tekmovanje.

Na plesu je bilo prijetno, domače in tovariško razpoloženje. Številni udeleženci so izrazili željo, da naj bi bil tak ples v Ljubljani vsako leto.

-elf-

Prijavljene paritve

Kratkodlaki jazbečarji:

Cuno v. d. kleinen Furth 6700614 K — Beba Gobilska JRJki 367, leglo 12. 3. 1969, rejec Ivan Pintar, Grajska vas 49.

Resasti jazbečarji:

Dagobert v. d. Comburg JRJri 288, bil na tekmi — Viba JRJri 385, leglo 22. 4. 1969, rejec Jože Vester, Tržič, Cankarjeva 19.

Foksterierji:

Nero JRFos 695 — Fida Podhomska JRFos 701, leglo 2. 5. 1969, rejec Anton Štajer, Goričane 13, p. Medvode.

Nemški prepeličarji:

Kuno v. Geroweiher JRPr 11, bil na tekmi — Gelli v. d. Gamswand JRPr 4, leglo 27. 5. 1969, rejec Slavko Kovač, Celje, Ul. 29. novembra 55.

Lord v. d. Buchenrausche JRPr 12, bil na tekmi — Heka Šmohorska JRPr 9,

Foto M. Skof: Kratkodlaki istrijanci s Skofjeloškega

leglo 23. 5. 1969, rejec Alojz Vezjak, Sp. Poljčane, p. Poljčane.

Haso Šmohorski JRPr 07, bil na tekmi — Blanka v. Alpenberg JRPr 01, leglo 22. 4. 1969, rejec Lovska zveza Celje, Gledališka 2.

Koker španjeli:

Rik JRŠK 736 — Biba JRŠK 739, leglo 24. 3. 1969, rejec Marija Arko, Šmarca 100, p. Kamnik.

Nemški kdl. ptičarji:

Bob JRPki 4971, bil na tekmi — Beba JRPki 4434, leglo 22. 3. 1969, rejec Karlo Padovan, Nova Gorica, Streliška pot 40.

Agan JRPki 3089, bil na tekmi — Randa JRPki 4228, bila na tekmi, leglo 9. 5. 1969, rejec Stanko Kovačič, Gor. Radgona, Lackova 13. Ali Topolovski JRPki 5318 — Pika Polanska JRPki 3754, bila na tekmi, leglo 19. 1. 1969, rejec Jožef Ceglar, Korovci 48, p. Cankova.

Dik JRPki 4460, bil na tekmi — Biba Lokovška JRPki 3539, leglo 7. 5. 1969, rejec Jože Jeraša, Celje, Travniska 11.

Ben Vrbinski JRPki 3453 — Astra JRPki 4870, bila na tekmi, leglo 28. 3. 1969, rejec Ivan Habić, Zakot 59, p. Brežice.

Aras Prulski JRPki 3764 — Cara Bakovska JRPki 3530, bila na tekmi, leglo 8. 5. 1969, rejec Janez Dolničar, Ljubljana, Titova c. 78.

Ari Prulski JRPki 3765 — Beka Ravenska JRPki 3152, leglo 3. 4. 1969, rejec Maks Turk, Ljubljana, Glinška 3. Ringo Borovski JRPki 4775, bil na tekmi — Biba JRPki 4794, bila na tekmi, leglo 30. 4. 1969, rejec Ludvik Kuplen, Murska Sobota, Lendavska 44/A.

Dag iz Dominega vrta JRPki 2846 — Ajka Čavenska

JRPki 3153, bila na tekmi, leglo 13. 4. 1969, rejec Drago Furlan, Ljubljana, Šentvid, Poljane 53.

Nemški res. ptičarji:

Cigo JRPri 2037 — Tina JRPri 2012, leglo 3. 4. 1969, rejec Janez Juvančič, Ljubljana, Zavetiška 4.

Epagneul bretoni:

Sok Vipavski JRP EB 197, bil na tekmi — Cita JRP EB 103, bila na tekmi, leglo 26. 4. 1969, rejec Alojz Zupančič, Sabotin.

Lovski terierji:

Boj JRLT 3659, bil na tekmi — Pika JRLT 3260, bila na tekmi, leglo 22. 4. 1969, rejec dr. Belizar Keršič, Ljubljana, Levstikova 11.

Bor JRLT 3540, bil na tekmi — Rina JRLT 3531, bila na tekmi, leglo 7. 3. 1969, rejec Feliks Vogrin, Sp. Voličina 86, p. Voličina.

Roj JRLT 2864 — Elma Sladkogorska JRLT 1748, leglo 15. 3. 1969, rejec Franci Frajzman, Pesnica 37, pri Mariboru.

Brin JRLT 2559 — Mikica Vojniška JRLT 2931, leglo 15. 5. 1969, rejec Oskar Jan, Žebnik 35, p. Radeče.

Febo JRLT 1734 — Divna Roška JRLT 2419, leglo 9. 5. 1969, rejec Romano Kavalič, Pridvor 162, p. Dekani.

Džoni Osilniški JRLT 2833, bila na tekmi — Tika Malogorska JRLT 2240, bila na tekmi, leglo 30. 3. 1969, rejec Boris Wanger, Kočevje, Roška 27.

Diko Velikolaški JRLT 5505 — Drina Roška JRLT 2551, bila na tekmi, leglo 18. 1. 1969, rejec Ivan Lovšin, Dolenja vas 117.

Mars Pobreški JRLT 2920 — Bara JRLT 2515, bila na tekmi, leglo 1. 5. 1969, rejec Janez Černoga, Zdole 23, p. Krško.

Džoni Osilniški JRLT 2833, bil na tekmi — Nora Ra-

Rejec Ivan Pintar, psarna »Gomilsko«, s svojimi jazbečarji

šiška JRLT 3257, bila na tekmi, leglo 28. 4. 1969, rejec Jože Troha, Ljubljana, Dolenska 140.

Brak-jazbečarji:

Brin JRBj 1473 — Lina Vinarska JRBj 1726, leglo 2. 5. 1969, rejec Franc Bahun, Tržič, Proletarska 21. Lord Vinarski JRBj 1729 — Jasna JRBj 1584, leglo 7. 5. 1969, rejec Maks Konečnik, Kočevje, Reška 25.

Gift v. Stahrhand JRBj 2094 — Ciba JRBj 1705, leglo 19. 5. 1969, rejec Matija Klančar, Zg. Prebukovje 33, p. Smartno na Pohorju.

Ber Žalski JRBj 1685 — Cara JRBj 2073, leglo 17. 5. 1969, rejec Milan Drnovšek, Bevško 19, Trbovlje.

Doran JRBj 1462 — Frata Meninska JRBj 2191, leglo 15. 5. 1969, rejec Alojz Klemenšek, Ter 3, Ljubno ob Savinji.

Daso JRBj 2184 — Era Meninska JRBj 2045, bila na tekmi, leglo 12. 5. 1969, rejec LD Kajuh, Škofja vas pri Celju.

Los JRBj 2066 — Beba JRBj 1294, leglo 8. 3. 1969, rejec Ivan Dolgan, Volčje 17, p. Košana.

Bodo JRBj 1480, bil na tekmi — Ajda Ortneška, bila na tekmi, leglo 21. 3. 1969, rejec Franc Grebenc, Žlebič 42, p. Ribnica na Dol.

Blitz v. d. Glann OeHZB Dbr. 3872 — Iris Vinarska JRBj 1458, leglo 3. 5. 1969, rejec ing. Julij Uršič, Maribor, Ribniško selo 23.

Gift v. Starhand JRBj 2094 — Vesta Brinogorska JRBj 1466, leglo 1. 5. 1969, rejec Jože Žolges, Sopote 18, p. Podčetrtek.

Ber Žalski JRBj 1685 — Cica JRBj 1381, leglo 4. 5. 1969, rejec Anton Hladin, Celje, Partizanska 23.

Brin JRBj 1473 — Deva JRBj 2058, leglo 21. 4. 1969, rejec Franc Moravec, Golek 10, p. Vinica pri Črnomlju.

Kdl. istrski goniči:

Ivor Travnogorski JRGki 4821 — Cedra Dobrepoljska JRGki 4874, leglo 18. 4. 1969, rejec Alojz Brodnik, Kompolje 37, p. Videm Dobrepolje.

Mungo JRGki 3870 — Agica JRGki 4180, leglo 6. 3. 1969, rejec Tošo Drobnjak, Ilirska Bistrica, Vilharjeva 17.

Azor JRGki 4814 — Garda Travnogorska JRGki 6930, leglo 25. 5. 1969, rejec Alojz Adamič, Logarji 1.

Daps JRGki 3424, bil na tekmi — Čvrsta Dobropoljska JRGki 5385, leglo 21. 5. 1969, rejec Alojz Ponikvar, Predstruge 1, p. Dobropolje. Lev JRGki 3931 — Breda JRGki 3939, leglo 6. 5. 1969, rejec Angel Jakomin, Kubed 54, p. Sl. Gračišče. Arbo RMGki 3090 — Aška JRGki 4393, bila na tekmi, leglo 14. 4. 1969, rejec Zdravko Kosmač, Hotavlje 20, p. Gorenja vas. Arbo RMGki 3090 — Stela JRGki 4459, leglo 26. 4. 1969, rejec Jakob Oblak, Gorenja vas, p. Gorenja vas. Arbo RMGki 3090 — Tarča Ribniška RMGki 2688, leglo 13. 4. 1969, rejec Zdravko Kosmač, Hotavlje 20, p. Gorenja vas. Astor JRGki 5396 — Pika JRGki 4778, leglo 4. 5. 1969, rejec Cveto Kogovšek, Rovte 101. Bister JRGki 4371 — Diana JRGki 3728, leglo 7. 3. 1969, rejec Aldo Bažec, Koštabona. Silni JRGki 5228 — Sava JRGki 4714, leglo 27. 2. 1969, rejec Emil Bočaj, Bočaji 1, p. Marežige. Barin Ojstriški JRGki 5758 — Tara JRGki 3615, leglo 1. 5. 1969, rejec Lipe Završnik, Grušovlje, p. Šempeter. Ero JRGki 3860, bil na tekmi — Glasna Sodraška JRGki 5429, leglo 17. 4. 1969, rejec Franc Lenič, Dol. Ponikve 24, p. Trebnje.

Res. istrski goniči:

Barak JRGri 2009 — Čapka Dragarska JRGri 2007, leglo 27. 4. 1969, rejec Alojz Cimprich, Podpreska 32. p. Draga pri Loškem potoku. Bobi JRGri 1118 — Beba JRGri 1247, leglo 5. 4. 1969, rejec Franc Purhart, Turjak.

Posavski goniči:

Gado JRGp 5147 — Brza Podvinska JRGp 5143, leglo 28. 5. 1969, rejec Jože Tom-

še, Čatež ob Savi 58, p. Brežice. Gado JRGp 5147 — Ada JRGp 7265, leglo 19. 2. 1969, rejec Leopold Jurgel, Žirovnica 12. Bes JRGp 6308 — Lisa JRGp 6045, leglo 29. 3. 1969, rejec Slavko Krebl, Mislinja 98. Biser JRGp 7266 — Besi JRGp 4794, leglo 28. 3. 1969, rejec Rudi Klavžar, Pečice 25, p. Podsreda pri Brestanici. Flok JRGp 3754 — Alka JRGp 6317, leglo 5. 5. 1969, rejec Mavricij Jurkovšek,

Čelovnik 10, p. Loka pri Zidanem mostu. Bes JRGp 6308 — Darja JRGp 7010, leglo 5. 4. 1969, rejec Ivan Sidar, Pameče, p. Slovenj Gradec.

Balkanski goniči:

Dan JRGb 4036 — Risa JRGb 5413, bila na tekmi, leglo 24. 5. 1969, rejec Stan-ko Jakopin, Dramlje 13. Remi JRGb 5411 — Dijana JRGb 6727, leglo 25. 3. 1969, rejec Janko Cerar, Trnjava 21, p. Lukovica.

Kinološka zveza Slovenije

zabito lisico. Lovec Nace ga uboga in kmalu mu pokaže kmet Nace zatrpni rov in vzklikne: »Glej, kmalu bi ušla, gobček že moli iz kamenja!« Lovec Nace brž odstopi za nekaj korakov in ustrelj med oči, ker je res videl gobček. Lisica se potegne nekoliko nazaj v rov, oba Naceta pa odvalita kamenje. Lovec Nace seže s palico-krvačko v kadečo se luknjo in veselo zakliče: »Jo že imam!« Izvleče jo na svetlo, a začuden izdavi, da to ni lisica. Kmet Nace pogleda postrani, se kislo obrne in zajavka: »To je moj 'kjuzel', psica, ki je pred menoj šla v jame.«

Potem pa zamrmra: »Veš, Nace, doma ne smeja o tem ničesar črhni, sicer bo s staro vse narobe.«

Domov gredoč sta pogledala za psico Dago, ki je še vedno lajala. Napadala je v zanko ujeto lisico. Ko lovec Nace stopi bliže, da bi ji upihnil grešno življenje, lisica odtrga zanko in uide brez strela. Oba Naceta kreneta slabe volje proti domu. O tem resničnem dogodku oba že dolgo znajčajno molčita.

Leopold Pavlin

Šaljive

Kmet Nace in lovec Nace

Kmet Nace, ki mu je lisica odnesla že več kokošk, je vzel svojo psičko in šel pogledat, kam zvitoropka nosi njegove jarečke. Našel je lisičino in vsenaokrog ostanke njegovih putk. Pogleda v luknjo in zasliši neko ropotanje.

»Oho, sedaj mi ne uideš!« Vhod založi s kamenjem in brž po soseda lovca Naceta. Ta je takoj pripravljen, odveže svojo psico Dago, vzame puško in vsi trije odri-nejo. V gozdu blizu lisičin pa psica Daga začne silovito lajati. Lovec Nace hoče za psico pogledat, kaj ima, a ga kmet Nace priganja k luknji, kjer ima

Včeraaj

Danes

Jutri

REFORM

kosilnice

nudimo vsem kmetijskim proizvajalcem iz našega konsignacijskega skladišča.

Kosilnica REFORM 158 SUPER je specialna ročna motorna kosilnica, prirejena za uporabo na hribovitih terenih, kjer je moč kositi pri 80 % vzponu. S svojo mehanično prilagojenostjo na naravne ovire je pokazala odlične sposobnosti tudi pri ravninskih košnjah. Odlikuje jo izredno kakovostna, lepa in kvalitetna košnja. Opremljena je z 2-taktnim bencinskim ROTAX motorjem 6 KM, poraba največ 1,20 litra mešanice na uro. Ima 2 prestavi, 1 naprej in povratno, ter še eno za košnjo, ki se lahko vključi za vožnjo naprej, nazaj in za prosti tek. Hitrost kosilnice v obratovanju je 3,6 km/uro, osnovni učinek pa 0,50 ha.

Kot priključek si lahko nabavite še žetveno napravo.

Na razpolago je tudi kosilnica tip 258 SUPER, ki ima 2 prestavi naprej in dve povratni.

Garancija 6 mesecev! – Servis in rezervni deli zagotovljeni!

Kosilnica REFORM 158 SUPER
\$ 338 in 2.182,40 din

Kosilnica REFORM 258 SUPER
\$ 360,69 in 2.324,75 din

Žetvena naprava REFORM
\$ 33,75 in 192,20 din

Pri košnji pozor na gnezda in mladiče divjadi!

Za vsa pojasnila se izvolite obrniti na

tehno union

zastop. inozemskih tovarn in konsignacije
LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 5
Telefon 313-094, 314-785

Devizna sredstva nakažite na naš devizni račun KB Ljubljana 501-620-7-32015-10-214 z navedbo naslova koristnika ali direktno pri blagajni podjetja z ustrežno dokumentacijo.

SUROVINA MARIBOR

podjetje za promet z odpadnim
materialom ter predelavo tekstila

MARIBOR, Pobreška cesta 20

Telefon: h. c. 31-668, 31-969 in 31-423

s svojimi poslovnimi enotami
in odkupnimi postajami širom
po Sloveniji in Hrvaški

o d k u p u j e

po **najvišjih dnevnih cenah**
vse vrste industrijskih odpadkov:
železo, litino, pločevino,
vse vrste kovin, papir, gumo,
steklo in druge odpadke iz
proizvodnje in široke potrošnje

p r o d a j a

po **konkurenčnih cenah**
razne uporabne odpadke,
kvalitetno čistilno volno
in brusne plošče
ter tapetniško vato

Obiščite nas in prepričali se boste!

XYLAMON

XYLAMON BARVNI PREMAZ

uporabljamo za zaščito vseh vrst lesa
na zgradbah, ki so izpostavljene zuna-
njim vremenskim vplivom. Priporočamo
ga za premaz lesenih stavb, zunanjih
oblog, nadstrešij, balkonov, okenskih
polc, vrat, brajd, ograj in vrtnih gar-
nitur.

XYLAMON

je učinkovito sredstvo proti modrenju
lesa, plesni, gnilobi, hišnemu kozličku
in drugim lesnim škodljivcem.

XYLAMON NUDIMO V BARVAH:

- mahagoni
- palisander
- kostanjeva
- tik
- olivna
- ebenovina
- srebrnosiva
- smrekovo zelena
- brezbarvna
- zlatorumena

**Vsa potrebna navodila dobite
v kemičnem oddelku tovarne!**

Priporočamo se za cenjena naročila!

PINUS

**Tovarna kemičnih izdelkov
Rače pri Mariboru**